

2011. gada rudens

www.lu.lv

**Vispasaules latviešu
zinātnieku saime
svin svētkus**

**Kivi TV –
zaļi, svaigi, sulīgi**

**Pēc vēstures liecībām
Torņakalna
zemes dzīlēs**

**Aizraujošā ķīmija:
ko ēdam, dzeram,
elpojam?**

**Muzikālais atradums –
Starmetis**

**Stāsts par pārgalvīgu
mākslinieku**

Izglītība Latvijā - tradīcija un vērtība

LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes dekāns profesors **Andris KANGRO**

Izglītība Latvijā vienmēr bijusi svarīga un attīstību noteicoša sabiedrības dzīves sastāvdaļa. Jau 1211. gada hronikās pieminēta pirmā mācību iestāde Baltijas novadā – katoļu klostera skola Rīgas Doma katedrāles

paspārnē. Latvija ir izcēlusies ar lielu studentu skaitu. Piemēram, 1924./1925. akadēmiskajā gadā Latvijā studēja 32, Vācijā – 9, Anglijā – 7 cilvēki uz 10 000 iedzīvotāju. Savukārt 2005./2006. gadā mūsu valstī bija viens no visaugstākajiem rādītājiem pasaulē – 556 studenti uz 10 000 iedzīvotāju.

Mēs vienmēr esam bijuši prasīgi un izvirzījuši augstus standartus izglītības kvalitātei. Jau tūlīt pēc neatkarības atgūšanas 1991. gadā Latvija iesaistījās starptautiskā neatkarīgā izglītības kvalitātes novērtēšanā kopā ar visām Eiropas Savienības (ES), Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) un citām pasaules valstīm.

Divdesmit liela mēroga starptautiski pētījumi, kuros Latviju pārstāv Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes (PPMF) pētnieki, parāda, ka Latvijas sākumskolēnu zināšanas un prasmes pamatjomas

(lasīšanā, matemātikā, dabaszinātnēs) ir krietni virs starptautiskā vidējā līmeņa, pamatskolēniem tās praktiski ir vidējā līmenī. Pētījumi liecina arī par ievērojamu mūsu skolēnu sasniegumu pieaugumu 90. gadu beigās un nākamās desmitgades sākumā, tiek analizēts arī tas, kas noteica izglītības kvalitātes pieaugumu Latvijā starptautiskā salīdzinājumā, un ieteikts turpmāko reformu virziens – skolotāju un izglītības iestāžu vadītāju profesionalitātes nostiprināšana un paaugstināšana.

Izglītības mērķis mūsdienās ir gan izglītošana atbilstoši darba tirgus prasībām, gan katras personības un demokrātiskas sabiedrības veidošana un attīstība, gan jaunu zināšanu radīšana un izplatīšana. ES attīstības stratēģija paredz, ka līdz 2020. gadam 40% jaunās paaudzes cilvēku (30–34 gadi) jābūt ar augstāko izglītību, tātad Latvijas Universitātei un visai

Latvijas augstākās izglītības sistēmai vēl ir daudz darāmā. Ilgtermiņā indivīda augstāks izglītības līmenis vienmēr ir vērtība, kura nodrošina labāku dzīvi (nodarbinātību, augstākus ienākumus u. c.).

Uzsākot jauno 2011./2012. akadēmisko gadu, novēlu izturību un panākumus studijās un pētniecībā visam Latvijas lielākās un nozīmīgākās augstskolas kolektīvam, kas bagāts ar daudzām izcilām personībām. Lai daudzveidība un savstarpēja sadarbība ir viens no mūsu spēka avotiem, kalpojot Universitātes un Latvijas attīstībai! Īpašs sveiciens visiem PPMF kolēģiem un studentiem, topošajiem un esošajiem skolotājiem un izglītības vadītājiem!

Jaunie studenti, sveicam jūs Latvijas Universitātes lielajā saimē, esiet aktīvi un prasīgi gan pret sevi, gan citiem, veidojiet savus studiju gadus radošus un interesantus!

Latvijas Universitātes izdevums
Iznāk kopš 25.09.1922.

ISSN 1691-8185

Raiņa bulvāris 19–127, Rīga, LV-1586
Tālrunis: 67034329

E-pasts: info@lu.lv

<http://www.lu.lv/almamater>

Izdevumu sagatavojis:
LU Preses centrs
LU Akadēmiskais apgāds

Reģistrācijas apliecība nr. 535

© Latvijas Universitāte, 2011

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā
atsauce uz izdevumu obligāta

Atbildīgās par izdevumu:
Kitija Balcare, Ilona Vilcāne

Korespondentes:
Kitija Balcare, Kristīne Dalmatova, Agnese Dzene,
Agnija Kazuša, Anna Platpīre, Jeļena Smelova,
Ilona Vilcāne

Tulkojums angļu valodā: Humanitāro zinātņu
fakultātes profesionālo studiju programmas
«Tulkotājs» studente Inga Vikmane

Maketētāja: Ieva Tilpiņa

Fotogrāfs: Toms Grīnbergs

Korektore: Gita Bērziņa

Kristīne Dalmatova

Kivi TV – vieta, kur piepildās sapņi 3

Agnese Dzene

**Ķīmiskā Zinātnieku nakts
Latvijas Universitātē** 6

Agnija Kazuša

**Ar jokiem un leģendām
pēc 17. gadsimta senlietām** 10

Ilona Vilcāne

Vispasaules latviešu zinātnieku svētki 14

Jeļena Smelova

Juris Utāns. Galvu stāsts 18

Kitija Balcare

**Nakts pie Universitātes durvīm,
lai studētu filozofiju** 21

Anna Platpīre

**Starpešu gaismā:
jaunā grupa «Starmetis»** 22

Kitija Balcare

**Prasīgs doktorants un kaislīgs sportists –
Didzis Bērziņš** 25

**Svarīgākie notikumi Latvijas Universitātē
no 2011. gada jūnija līdz septembrim** 30

Kivi TV – vieta, kur piepildās sapņi

Raidījuma veidošana nav tikai smags un sūrs darbs, tā ir arī jauka kopā būšana. Foto: KIVI TV

Kristīne DALMATOVA

Vēl nesen varētu piekrist teicienam, ka kurpnieks dzīvo bez kurpēm, bet šoruden jau trešo sezonu pie interesentiem nokļūs Latvijas Universitātes (LU) Komunikācijas studiju nodaļas studentu veidotais interneta televīzijas raidījums *Kivi TV*, apliecinot, ka šoreiz kurpniekam ir pašam savas, koši zaļas kurpes. *Kivi TV* raidījumu iemīļojuši un nu jau katru otrdienu gaida ne vien LU studenti un pasniedzēji, bet arī fani ārpus Universitātes, ko apliecina pirmo mēnešu laikā iegūtie 30 000 skatījumu un kuplais sekotāju pulks sociālajos tīklos.

Kivi TV tapšana

Jaunas un labas idejas Komunikācijas studiju nodaļas vadība vienmēr novērtējusi augstu. Katru gadu studenti tiek aicināti izmantot fakultātes piedāvātās iespējas, kas visbiežāk realizētas sižetu vai atsevišķu īsfilmu veidošanā, tāpēc, redzot studentu interesi veidot ko vairāk un apzinot jau esošos un neizmantotos resursus, sākts darbs kopā ar aktīvākajiem un ieinteresētākajiem jauniešiem ceļā uz interneta televīzijas raidījuma izveidi.

«Nodaļas lektors Rolands Tjarve aicināja mūs savas ieceres neatstāt tikai uz papīra un sarunās, bet gan mēģināt realizēt

dzīvē, minot, ka par ieceres īstenošanas tehnisko pusi nav jāuztraucas – fakultātē ir gan kameras, gan montēšanai nepieciešamā tehnika,» pašus pirmsākumus atceras *Kivi TV* komanda.

Tā astoņi apņēmīgi, spējīgi un darboties gribīgi studenti – Baiba Runce, Roberts Viksne, Mārtiņš Lūsis, Šarlote Abijēviča, Santa Dakule, Uldis Burkevics, Agrita Alkšere un Nika Aleksejeva – un viens kreatīvs un pieredzes bagāts pasniedzējs Rolands Tjarve uzsāka ceļu pie studentu televīzijas, taču līdz rezultāta sasniegšanai vēl bija krietni jāstrādā.

«Izveidot ko tādu nebija viegli. No sākuma šķita, ka tas ir vieglāk, nekā domājām. Es, Roberts un Šarlote bijām iedomājušies, ka to spēsīm trijātā, bet tagad noteikti varu apgalvot, ka trijātā raidījums nesanāk. Tas ir komandas darbs, un priecājos, ka man bija tik lieliska komanda,» *Kivi TV* pirmsākumus atceras Baiba.

Paralēli mācībām Universitātē studenti apguva raidījuma un sižeta veidošanu kopā ar pieaicināto LTV7 raidījuma SeMS producentu Gvido Zilūzi. Rezultātā tika sagatavoti deviņpadsmit sižeti, kuru veidošanas process un gala rezultāts nostiprināja jauniešu vēlmi veidot ko jaunu un nebijušu. Tā studentu ideja, papildināta ar pasniedzēju atbalstu un praksi, kļuva par pamatu raidījuma izveidei, un 2010. gada 2. novembrī ar populārā video portāla *Vimeo* starpniecību tika prezentēts pirmais *Kivi TV* raidījums.

Bez aizrautīgiem cilvēkiem viens no priekšnoteikumiem televīzijas attīstībai ir tehniskais nodrošinājums. Foto: KIVI TV

Kāpēc Kivi nevis Tomāts?

Nosaukums Kivi TV radies nejauši. Idejas par raidījuma nosaukumu bijušas ļoti dažādas – Tomāts, TuVu Jums, Ka-BOOM, THE NEW, Que?, Ka-ČinG, Buena, Kaste TV un citas, kurām katrai bija savs pamatojums, tomēr tās nespēja aizraut visu komandu. Kad izskanēja variants Kivi TV, lielākajai daļai jaunā medija dalībnieku tas iepatikās un kļuva par raidījuma nosaukumu.

«Visgrūtāk bija izdomāt nosaukumu,» stāsta Baiba. «Versijas bija dažādas, tur arī bija visvairāk strīdu, beigās pat ņēmām vārdnīcu un skaļi izrunājām katru vārdu – zābaks, nagla, tomāts,» nu ar smiekliem atminas Baiba, piebilstot, ka, viņaspārīt, «Kivi ir ļoti labs nosaukums raidījumam, jo tas arī attēlo mūs šajā jomā – zaļi, svaigi un sulīgi!»

Kivi TV ikdiena

Raidījums pie skatītājiem nokļūst katru otrdienu. Izņēmums ir sesijas laiks, kurā Kivi TV komanda tāpat kā pārējie LU Sociālo zinātņu fakultātes studenti kārtā eksāmenus un raksta referātus. Tomēr Kivi TV gan tāpēc netiek atstāts novārtā – tiek analizēti raidījumi, apkopotas idejas un jauninājumi, kurus ieviest jaunajā sezonā.

Viena 20 minūšu garā raidījuma veidošana aizņem ne mazums laika, tāpēc tā veidotājiem bieži vien jāatsakās no brīvā laika, izklaidēm un dažbrīd pat no miega, taču Roberts piebilst, ka grūts darbs atmaksājas. «Uzsākot raidījuma veidošanu, paralēli studijām nācās pa dienu filmēt, bet

pa nakti bieži vien palikt fakultātē un montēt, lai jau nākamajā dienā raidījums varētu būt gatavs, tāpēc secinājām, ka nepieciešami papildspēki,» par sākumu un paplašināšanos stāsta Kivi TV komanda.

Jau otrajā Kivi TV raidījumā studenti tika aicināti pieteikties uz raidījuma reportieru, video montētāju un kameras operatoru amatam. Kā atminas Baiba: «No sākuma neviens negribēja būt montētājs, tas izklausījās tik garlaicīgi, bet tagad es uzskatu, ka montēšana ir ļoti interesants, radošs un atbildīgs process, tāpat kā filmēšana,» piebilstot, ka vairs nesaprot «tos jauniešus, kuri nāk pieteikties pie mums un vēlas būt tikai reportieri! Kā var negribēt apgūt ko jaunu un tik aizraujošu?»

Uz izsludinātajām vakancēm kopā pieteicās 25 pretendenti, no kuriem tika uzņemti un arī turpina savu darbu 7 jauniešiem – Reinis Lasmanis, Renārs Astra, Artūrs Špaks, Linda Jušēna, Uģis Polis, Anete Bertholde un Lelde Veidemane –, kļūstot par neatņemamu Kivi TV ģimenes sastāvu.

Pieredzi gūst darot

Pirmās divas raidījuma sezonas jau veiksmīgi aizvadītas. Pirmās sezonas laikā izdevies ne vien piesaistīt pastāvīgu skatītāju auditoriju, bet arī uz intervijām aicināti sabiedrībā plaši pazīstami cilvēki, piemēram, Renārs Kaupers, Armands Puče, Māra Upmane-Holšteina, Aldis Kalniņš un citi.

Savukārt otrā sezona īstenota jau ar lielākām ambīcijām, veidojot sižetus ne tikai par Latvijas Universitātes fakultātem, bet arī par notikumiem ārpus tām, skarot aktuālākos jaunumus ne vien Rīgā, bet arī citviet Latvijā. Otrās sezonas laikā nostiprināts arī pamats interneta televīzijas darbībai – aktīvi strādāts pie sabiedriskajām attiecībām sociālajos medijos un izveidota interneta platforma www.kivitv.lv.

Jāpiebilst, ka abu sezonu uzcītīgais darbs vainagojies ar panākumiem un atpazīstamību arī Latvijas mediju vidū. Atsauces uz Kivi TV raidījuma sižetiem, kā arī intervijas ievietojuši tādi mediji kā *KasJauns*, *Neatkarīgā Rīta Avīze*, *Delfi* un citi.

Paši māc un dara visu

Pateicoties studijām un iepriekšējai praksei raidījumā *SeMS*, jaunieši prot un dara visu patstāvīgi. Darbu dalīšana kopīgās sapulcēs noris absolūtas demokrātijas gaisotnē, jo nav nepieciešams dalīt pienākumus, kuri kādam obligāti jāuzņemas. Tā kā filmēt, montēt un intervēt prot katrs, tad pienākumu sadale ir pēc pašu iniciatīvas un brīvprātības principa.

Protams, katram ir arī jomas, kas padodas labāk, piemēram, Mārtiņam tehniskais nodrošinājums, Šarlotei organizatoriskās lietas, Agritai ballītes, Robertam ēstuves, Santai ekspresintervijas, Baibai vadītājas loma kameras priekšā, tomēr tie nekad nav ierobežojošie faktori, lai darbu sadalījums

vajadzības gadījumā nevarētu tikt mainīts – ja nevar izdarīt vai netiek viens, tad ir komandas biedrs, kas var izlīdzēt, nodrošinot to, ka darbi nekad neapstājas.

«Kivi TV ir ļoti pateicīga sirdslieta,» piebilst Roberts, «jo sižetu un raidījumu veidošana ļauj labāk saprast teoriju. Teorija bieži vien var likties garlaicīga un dzīvē nepielietojama, bet praktiskajā darbā var saskatīt paralēles vai tieši otrādi – apgāzt teorijās pieņemto, un tad ļauj tas ir pavisam cits zināšanu līmenis!»

Neatsverams atbalsts – profesionāla studija

Bez aizrautīgiem cilvēkiem viens no priekšnoteikumiem televīzijas attīstībai ir tehniskais nodrošinājums. Uzsākot Kivi TV veidošanu, fakultātē jau bija pieejama studija un aprīkojums, taču, vērojot lielo entuziasmu un panākumus šo abu sezonu laikā, tā papildināta un uzlabota.

Lai nodrošinātu raidījumu tehnisko kvalitāti, labiekārtotas studijas un montāžas telpas – studijai ierīkota īpaša ventilācijas un skaņas izolācijas sistēma, lai nodrošinātu vajadzīgos studijas akustiskos standartus jebkura audio un video ieraksta veikšanai.

Nokomplektēta arī studijas tehniskā puse, šobrīd jau nodrošinot 12 profesionālas videokameras, ieskaitot arī televīzijas kameras ar maināmu optiku, visas kameras nokomplektētas ar stafīviem un citu nepieciešamo aprīkojumu, arī ar kameru gaismām, ļaujot vienlaikus strādāt deviņām filmēšanas grupām. Kompakti mikrofonu pastiprinātāji un profesionālās mobilās skaņas ieraksta ierīces ļauj brīvi strādāt ārpus filmēšanas paviljona.

Multimediju studijā īpaši padomāts arī par pēcapstrādes procesu, nodrošinot divas audio montāžas pultis, multiformātu televīzijas videomontāžas pulti un 9 montāžas stacijas ar mūsdienīgiem datoriem un nepieciešamo programmu bāzi.

Jaukie brīži

Raidījuma veidošana nav tikai smags un sūrs darbs, tā ir arī jauka kopā būšana. Baiba min, ka komandas biedri ļauj kļuvuši par tuviem draugiem, ar kuriem piedzīvots ne mazums patīkamu un smieklīgu brīžu. «Kivi TV ir pārvērties par mūsu dzīvi, mūsu kabinetā kļuvis par mūsu mājām, un pat gaitenā draugi mūs vairs neuzrunā individuāli, bet gan saka – čau, Kivi!» stāsta Baiba.

Viens no visjautrākajiem darbiem ir filmēšana studijā, kad tiek pieteikts sižets, jo tas sagādā ne mazumu smieklu pilnu brīžu. «Bieži vien raidījumos un jūsu datora ekrānos esam sarkani, un tas nav tāpēc, ka esam prožektoru sakarsēti, bet gan pārsmējušies līdz vājprātam, kopā ar Baibu esam gatavi uz visādām muļķībām, un uz mutes neesam krituši,» piedzīvojums

KIVI TV komandā filmēt, montēt un intervēt prot katrs – pienākumu sadale līdz ar to ir pēc pašu iniciatīvas un brīvprātības principa.
Foto: KIVI TV

Kivi – zaļi, sveigi un sulīgi. Foto: KIVI TV

dalās Roberts. Viņa teiktajam piekrīt arī Baiba: «Abi ar Robertu vienmēr esam pārsmējušies, jo viss, ko runājam, vienmēr tiek improvizēts uz vietas, nav tā, ka nolasām jau gatavu tekstu.» Viņa vēl piebilst: «Uzskatu, ka man ir ļoti paveicies, ka mans studijas biedrs ir tieši Roberts, jo varu justies brīvi, un jautrība vienmēr garantēta.»

Kivi TV paver iespējas

Darbs ar Kivi TV raidījuma veidošanu nodrošina ne tikai prakses iespējas. Jau mācoties un veidojot raidījumam SeMS sižetus, Roberts tika pamanīts un uzaicināts darbam HK Rīga mājas spēļu tiešraidēs, taču to Roberts min tikai kā vienu no ieguvumiem.

«Esmu simtiem reižu dzirdējis, protams, arī pats teicis, ka gribu piepildīt savus sapņus, bet nezinu, kā. Atbilde ir pavisam vienkārša – veido studentu raidījumu, un visi tavi sapņi piepildīsies,» skaidro Roberts. «Piemēram, es vienmēr biju gribējis iekāpt vilciena mašīnista kabīnē, pasēdēt un nedaudz pabrukt. Ieteicu, ka vajag sarunāt ar *Pasažieru vilcienu*, lai mūs ielaiž pafilmēties. Tur mēs ne tikai nofilmējam sižetu pieteikumus, bet arī nobraucām vienu pieturu mašīnista kabīnē, uzzinot vēl daudz ko jaunu un interesantu,» aizraujoši stāsta Roberts, aicinot arī pārējos jauniešus uzdrošināties un īstenot savas ieceres.

Tu arī vari būt Kivi

Šobrīd raidījuma veidošanā piedalās četrpadsmit studenti, no kuriem lielākā daļa studē LU Komunikācijas studiju nodaļā. Uzsākot jauno sezonu, tiek veidota arī jaunā Kivi TV paaudze, kura turpinās raidījuma veidošanu tad, kad tā dibinātāji būs beiguši studijas.

Visiem interesentiem ir iespēja pielikt savu roku raidījuma tapšanā gan ar idejām, gan atbalstu. Ierosinājums un pieteikums līdzdarboties sūtīt: info@kivitv.lv.

Kivi TV – place where dreams come true

This autumn already for the third season the internet TV programme Kivi TV made by the UL students of the Department of Communication Studies will be available for the audience. At the moment there are fourteen students taking part in creating the programme, most of them study at the UL Department of Communication Studies. By beginning a new season, also a new Kivi TV generation is created, which will continue the programme when its founders finish the studies. Everyone willing to help in making of the programme both with ideas and personal support is very welcomed.

Ķīmiskā Zinātnieku nakts Latvijas Universitātē

Agnese DZENE

Zinātnieki ir cilvēki, kuri ir akadēmiski izglītoti lietpratēji kādā zinātnes nozarē. Viņi parasti veic pētījumus, analizē dažādus procesus, veic atklājumus un eksperimentē. Nakts ir diennakts tumšais laiks, kad mūsu acīm Sauli nomaina Mēness. Bet Zinātnieku nakts ir pasākums, kura laikā ikviens var apmeklēt zinātnei veltītus pasākumus un uz pāris stundām iejusties zinātnieka ādā.

ERAF aktivitātes 2.1.1.2. projekta «Atbalsts Latvijas Universitātes starptautiskās sadarbības projektiem un citiem starptautiskās sadarbības pasākumiem zinātnē un tehnoloģijās» ietvaros šoruden notiks pasākums Zinātnieku nakts.

Zinātnieku nakts Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātē 2010. gadā

Zinātnieku nakts ir Eiropas Komisijas iniciatīva, kura jau septiņo gadu tiek organizēta 33 Eiropas valstīs septembra trešajā piektdienā. Projekta mērķis ir parādīt plašākai sabiedrībai zinātnes nozīmi mūsdienās, raisīt interesi par zinātņi un par zinātnieka profesiju. Šogad Latvijā pasākums plānots septiņās pilsētās: Rīgā, Jelgavā, Salaspilī, Daugavpilī, Ventspilī, Rēzeknē, Valmierā. Tā kā 2011. gads ir starptautiskais ķīmijas gads, par projekta devīzi tika izvēlēta «Aizraujošā ķīmija».

Bez sarežģītām formulām, shēmām, bet vienkāršā un interesantā veidā 23. septembra naktī ķīmija kļūs pieejamāka nekā jebkad. Tad zinātnieki rādīs savu ikdienas darbu, pētniecības objektus, apskatei tiks atvērtas viņu zinātniskās laboratorijas un darbnīcas. Interesenti varēs piedalīties viktorīnās un diskusijās, skatīties zinātnes teātri, klausīties lekcijas, izmantojot jaunākās tehnoloģijas un instrumentus, zinātnieka vadībā veikt eksperimentus un pētījumus. Tāpat būs pieejamas vairākas izstādes, ekskursijas, notiks Zinātnes kafējnīca.

Latvijas Universitātes (LU) Akadēmiskā departamenta projektu vadītāja Līgita Liepiņa pastāstīja, ka šī starptautiskā un Eiropā plaši atzītā pasākuma mērķis ir popularizēt zinātnieku, tā profesiju un darba specifiku, nojaucot robežu starp zinātnieku un sabiedrību. 23. septembra naktī ikvienam būs ļauts pārliecināties, kāds patiesībā ir pētnieks un viņa ikdienas.

Šoruden Zinātnieku naktī vairākās Rīgas augstskolās, tostarp Latvijas Universitātē, tiks rīkoti dažādi «Aizraujošajai ķīmijai» veltīti pasākumi un aktivitātes. Lielākajā daļā LU fakultāšu un trijos institūtos no sešiem vakarā līdz pusnaktij (izņēmums ir Botāniskais dārzs, kur pasākumi sāksies jau trijos dienā) ikvienam interesentam tiks dota iespēja uz vienu nakti kļūt par zinātnieku.

LU Atomfizikas un spektroskopijas institūtā Zinātnieku naktī stāstīs par fotoķīmiskiem procesiem cilvēka organismā un atmosfērā, par smagā metāla piesārņojuma noteikšanu ar spektroskopiskām metodēm un to, kā mēs redzam krāsas, tām mijiedarbojoties ar gaismu. LU Cietvielu fizikas institūtā tiks pētīts udeņradis – periodiskās tabulas stūrakmens –, tiks izziņāti arī elektrodu maģiskie piedzīvojumi un demonstrēti ar dārzeni

Zinātnieku nakts Latvijas Universitātes Cietvielu fizikas institūtā 2010. gadā. Ūdeņraža automašīnas demonstrējumi

un augļiem darbināms pulkstenis, kā arī automašīna ar ūdens dzinēju. Tāpat ikvienam būs iespēja pārbaudīt redzi, veikt testus, eksperimentus un noskaidrot, kāpēc salūti ir daudzkrāsaini un tiem ir dažādas formas, uzzinot to fizikāli ķīmiskos pamatus. Bet LU Mikrobioloģijas un biotehnoloģijas institūtā notiks eksperimenti ar pārtiku un toksitātes testi.

Varbūt kādam tas būs ierosinājums izmēģināt savus spēkus pētniecībā, bet cits varbūt turpmāk no ķīmiskā viedokļa skaidri zinās, ko ēd, dzer un elpo

LU galvenajā ēkā būs Zinātnes kafejnīcas pasākums «Zinātnieks cauri gadsimtiem» un izstāde «Antinobela prēmija: 20 gadu smieklis». Ķīmijas fakultātē plašākai sabiedrībai būs pieejamas reti sastopamo ķīmisko vielu, ķīmisko trauku,

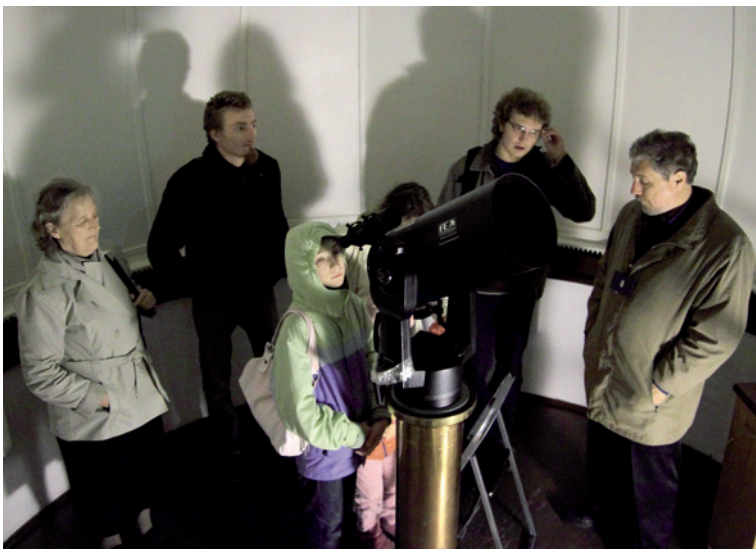
aparātūras un grāmatu izstādes, kā arī tiks rīkoti konkursi par ķīmijas vēsturi. Mazajā analītiskajā laboratorijā no ķīmiskā viedokļa būs iespēja saprast, ko mēs ēdam, dzeram un elpojam, nosakot dažādu vielu klātbūtni pārtikā un gaisā. Fizikālās ķīmijas katedrā klātesošie tiks iepazīstināti ar rentgenmetožu izmantošanas iespējām ķīmijā, savukārt Organiskās ķīmijas katedrā tiks modelēta molekulu uzbūve, bet Neorganiskās ķīmijas katedrā tiks dota iespēja katram pašam veikt ķīmiskos eksperimentus.

Bioloģijas fakultātē notiks cilvēka resnās zarnas izpēte un agrīnā resnās zarnas vēža diagnostika. Būs iespēja iepazīt arī kukaiņu pasauli – izprat to sazināšanās īpatnības un savstarpējās attiecības. Turpat notiks ūdens tīrības testi un toksisko aļģu pētīšana, apskatei būs pieejams arī mikroskopijas centrs.

Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātē daļa aktivitāšu būs veltītas trīsdimensiju ģeogrāfijai – stereogrāfijai kā pasaules uztveres veidam un būs iespējams skatīt stereoattēlus un aerofotogrāfijas stereoskopā. Tiks pētīta arī Latvijas ūdeņu daudzveidība, īpašu uzmanību pievēršot pazemes ūdeņiem, ar iespēju ielūkoties Zemes dziļēs un nākotnes klimatā. Tiks demonstrēta videoreportāža «Viens gads vienā minūtē», un Jauno ģeogrāfu skola rīkos viktorīnas.

LU Botāniskā dārza Augu mājā notiks Latvijas indīgajiem augiem veltīta ekskursija. Interesentiem būs pieejama izstāde «Purvu noslēpumi» un radošā darbnīca «Augu krāsas tiem, kuri aug», kurā varēs uzzināt, kādas krāsas iespējams iegūt no augiem un kā tās izmantot mājas apstākļos.

Arī humanitāro un sociālo zinātņu studenti un mācībspēki iesaistīsies Zinātnieku nakts pasākumos, paplašinot «Aizraujošās ķīmijas» robežas līdz jūtu un sajūtu ķīmijām, kā arī sniedzot ieskatu ķīmijas vēsturē. Humanitāro zinātņu fakultātē būs iespēja redzēt padomju laika dzejas un īsprozas performances, piedalīties jūtu ķīmijas meklējumos latviešu rakstniecībā, kā arī noklausīties lekciju par sengrieķu teātra tekstu iestudēšanu 21. gadsimtā un noskatīties sengrieķu valodā iestudēto uzvedumu. Savukārt Vēstures un filozofijas fakultātē notiks audiolekcija par zinātņi un reliģiju, meklējot atbildi uz jautājumu, vai mūsdienu zinātne tuvina reliģiozām pasaules uzskatam, un tiks demonstrēta performance par mākslīgas dzīvības radīšanu.

Zinātnieku nakts Latvijas Universitātes Astronomiskajā tornī 2010. gadā

Sociālo zinātņu fakultātes Komunikācijas zinātnes doktorantu grupas rīkots hepenings «Pasaules gala lasīšana ar iztēles palīdzību» 2010. gadā

Zinātnieku nakti ir aicināti apmeklēt gan lieli, gan mazi, gan ar priekšzināšanām par ķīmiju, gan bez tām, jo tā ir nakts, kad ikvienam ļa jauts iepazīt. L. Liepiņa no iepriekšējo gadu pieredzes zina stāstīt, ka Zinātnieku nakts izpelnījies lielu ievēribu

un apmeklētājiem citus gadus nācies gaidīt rindās, līdzīgi kā Muzeju naktīs. Vislielākā interese esot par aktivitātēm, kurās iespējams pētīt pašiem sevi, – savu organismu un tā īpatnības.

«Nāk vecāki ar bērniem, vecmāmiņas, vectētiņi ar mazbērniem, paši studenti. Līdzīgi kā «Ilustrētā Zinātne» vai «Ilustrētā Vēsture» var būt interesanta ikvienam, jo ikreiz var uzzināt kaut ko jaunu, vienalga, cik vecs vai jauns būtu lasītājs,» pastāstīja L. Liepiņa. Tiekot organizēti arī skolēnu autobusi no dažādiem Latvijas reģioniem, un pamatskolas un vidusskolas klases ar lielu interesi piedaloties Universitātes rīkotajās aktivitātēs.

Latvijā Zinātnieku nakts šogad veltīta ķīmijai, un ne velti – šajā nozarē daudzu gadu garumā darbojušies ievērojami un starptautiski atzīti Latvijas zinātnieki.

Par pirmo latviešu zinātnieku pieņemts uzskatīt Dāvidu Hieronīmu Grindeli, kurš savos pētījumos pievērsās dažādām ķīmijas un farmācijas problēmām. Grindelis pētīja arī Baltijas floru un ķermeru sēravotus, un viņa vārdā nosaukta viena kurvjziežu dzimtas ģints – *Grindelia*.

Ķīmiķis, filozofs un viens no fizikālās ķīmijas pamatlicējiem Vilhelms Ostvalds 1909. gadā kļuva par Nobela prēmijas laureātu. Viņš savulaik atklāja homogēnās skābju – bāzu katalīzes likumu un formulēja Ostvalda atšķaidīšanas likumu. Ķīmiķis Leipcigā sarakstīja arī pirmo fizikālās ķīmijas mācību grāmatu, kā arī organizēja un rediģēja pirmo fizikālās ķīmijas žurnālu.

Heinrihs Roze izpētīja minerālus – kolumbītus un tanta-lītus no dažādām zemēm – un atklāja tajos vēl vienu jaunu elementu, ko vēlāk nosauca par niobiju. Šis jaunatklātais elements tiek izmantots iekārtās, kurām jādarbojas augstā temperatūrā un agresīvā vidē.

Pauls Valdens pirms vairāk nekā simt gadiem strādāja plašā zinātniskajā laukā, kas aptvēra organisko, neorganisko un fizikālo ķīmiju. P. Valdena zinātniskās pamatintereses

Zinātnieku nakts (2009) Latvijas Universitātē. Robotu demonstrējumi Datorikas fakultātē (asoc. prof. Leo Seļavo)

Dzīvais eksperiments «Magdeburgas puslodes» LU Botāniskajā dārzā Zinātnieku nakts laikā 2009. gadā

saistījās ar stereoķīmiju un neūdens šķīdinātāju elektroķīmiju. 1895. gadā viņš pirmais aprakstīja molekulu centrālā atoma konfigurācijas maiņu noteiktās aizvietošanas reakcijās, un tā tika nosaukta par Valdena apgriezenību.

Teodors Grothuss radīja fotoķīmijas pamatus, aprakstot gaismas un elektrības ķīmisko darbību, bet zinātnieka

Romāna Kārklīņa vadībā iegūti bioloģiski aktīvi, morfoloģiski un fizioloģiski stabili mikroorganismu *Aspergillus niger* celmi, izstrādāta tehnoloģija citronskābes mikrobioloģiskai ieguvei, kas ieviesta daudzās ārvalstu rūpnīcās. Sadarbībā ar Neorganiskās ķīmijas institūta zinātniekiem uz mikrobioloģiskās sintēzes produktu bāzes akadēmiķis izstrādājis arī antikorozijs preparātu. Savukārt Mārtiņš Beķers ievēribu guvis, pateicoties savam galvenajam izgudrojumam biotehnoloģijā – lizīna koncentrāta tehnoloģijai.

Andris Zicmanis ievērojams ar moderniem organiskās sintēzes metožu meklējumiem. Šajā jomā pēdējo sešu gadu laikā izvērtēti pētījumi par videi draudzīgiem un nekaitīgiem materiāliem – jonu šķīdumiem, ar ko aizstāt kaitīgos un bieži vien bīstamos organiskos šķīdinātājus. Tāpat arī pētīti dažādi faktori, kas ietekmē organisko vielu pārvērtības jonu šķīdumu vidēs. Bet Andris Actiņš veic pētījumus par membrānu materiāliem un Latvijas smektiņu mālu jaunām izmantošanas iespējām tautsaimniecībā.

Varbūt pēc pāris gadu desmitiem ievērojamāko zinātnieku rindām būs pieskaitāms arī kāds no tiem, kurš 23. septembrī tikai pirmo reizi aci pret aci sastapsies ar lielo zinātni. Varbūt kādam tas būs ierosinājums izmēģināt savus spēkus pētniecībā, bet cits varbūt turpmāk no ķīmiskā viedokļa skaidri zinās, ko ēd, dzer un elpo.

2DP/2.1.1.2.0/10/APIA/VIAA/013

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

EIROPAS SAVIENĪBA

Zinātnieku nakts (2007) Latvijas Universitātē. Datorvadāmu trīskrāsu lāzeru animāciju demonstrēšana.

Researchers' Night of Chemistry at the University of Latvia

On September 23, in many European countries, including Latvia, events devoted to the Researchers' Night will take place from six in the evening up to midnight. 2011 is an International Chemistry Year; that is why in Riga, Jelgava, Salaspils, Daugavpils, Ventspils, Rezekne and Valmiera the motto of the Researchers' Night is «Challenging Chemistry». The scientists of the University of Latvia will open for visitors their scientific laboratories and workshops; they will show their daily work, and speak about their research objects. Visitors will be able to participate in quizzes and discussions, see science theatre and listen to lectures, also by applying modern technologies and instruments perform experiments and research under the guidance of scientists.

Ar jokiem un legendām pēc 17. gadsimta senlietām

Agnija KAZUŠA

«Te noteikti ir Gustavs Ādolfs gājis, tā ir viņa kurpe!» Ar jokiem par 17.–18. gadsimta dzīvi, draudzīgā kolektīvā, ar jau pierastajām garāmbraucošā vilciena un mašīnu skaņām, kā arī nereto garāmgājēju apmeklējumiem gandrīz mēnesi Latvijas Universitātes (LU) Vēstures un filozofijas fakultātes (VFF), kā arī Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes (ĢZZF) studenti Jelgavas ielā 1 veica arheoloģisko izpēti, pirms šajā vietā tiek sākta LU Akadēmiskā centra būvniecība.

Kultūrslānis ir

Darbi risinājās no 14. jūlija līdz 12. augustam, un to mērķis bija pārbaudīt, vai zem zemes neslēptas liecības par Kobronskansti, kuras kādreizējā teritorijā iekļauts zemes gabals Jelgavas ielā 1, apstiprina izpētes darbu vadītājs LU VFF dekāns Andris Šnē.

Kobronskansts būvniecība sākās 1621. gadā, zviedru kara spēkam aplencot Rīgu un izveidojot zemes nocietinājumu. Skansts nosaukta tās cēlāja – zviedru pulkveža Samuela Kobrona – vārdā, bet vēlākos gadsimtos tai doti arī citi nosaukumi – Orānienbaumas skansts, Pētera I skansts. 1641. gadā skansti pārbūvēja, ierīkojot bastionus, ravelīnus un aizsarggrāvi, un tā rezultātā skansts ieguva zvaigzņveida formu. A. Šnē stāsta, ka šis ir vienīgais gabals, kas no kādreizējās skansts saglabājies neapbūvēts. «Uz Mūkusalas ielas pusi un aiz dzelzceļa viss ir apbūvēts,» viņš piebilst.

Pētījumi Jelgavas ielā 1 sākti pagājušajā gadā. «Tad mūsu interešu lokā bija visa zemes gabala teritorija, vēlējamies

noskaidrot, vai šeit vispār ir arheoloģiskas liecības, vai te varētu būt kādas konstrukciju paliekas. Tāpēc tika veiktas apmēram 20 zondāžas un izrakti trīs nelieli šurfi,» skaidro A. Šnē. Rezultāti apstiprinājuši, ka teritorijā ir kultūrslānis, kas attiecināms uz 17. gadsimtu. «Atradām vienu datējošu elementu – baltmāla pīpes kāta fragmentu, uz kura bija redzami gadaskaitļa pirmie cipari «viens» un «seši», kas norāda uz 17. gadsimtu,» stāsta dekāns. Līdz ar to Dabas un dzīvības zinātņu centra būvniecības vietā izrakumi izvērsti ļoti plaši – pērn pētījumos piedalījās vien daži studenti no LU VFF, taču šogad izrakumu platībā pulcējās divdesmit studenti no LU VFF un trīs no ĢZZF, kas no rīta līdz vakaram izrakumos strādāja katru darba dienu. Turklāt A. Šnē piebilst, ka «ir daudz studentu, kuri intereses pēc atnāk pastrādāt, paskatīties, kas te notiek».

Vēsturnieki ar ģeogrāfiem

Kā pastāsta darbu vadītājs, izrakumu laikā galvenais uzdevums ir apkopot un savākt pēc iespējas plašāku informāciju, lai pēc tam atrastās senlietas varētu analizēt. Tāpēc liela nozīme ir studentiem, kuri rakšanas darbus veic brīvprātīgi un atradumus fiksē. Lai kombinētu dažādas metodes, izrakumos tiek iesaistīti gan VFF, gan ĢZZF studenti.

«No mūsu puses ir izrakumi, kas ir arheoloģijas pamatmetode, lai gan ļoti destruktīva metode. No otras puses ir ģeologi, kuri mēģina ar nedestruktīvām metodēm apsekot teritoriju un noteikt zemes slāņu raksturu,» skaidro A. Šnē.

«Mēs nodrošinām sākotnējo izpēti,» stāsta ĢZZF doktorante Agnese Kukela, piebilstot, ka pasaulē arheoloģiskie izrakumi vēsturniekiem un ģeogrāfiem bieži notiek kopā. «Mēs pārbaudījām, cik dziļi ir kultūrslānis, kas savukārt vēsturniekiem

Atradām vienu datējošu elementu – baltmāla pīpes kāta fragmentu, uz kura bija redzami gadaskaitļa pirmie cipari «viens» un «seši», kas norāda uz 17. gadsimtu

palīdz rakšanā,» piebilst LU ĢZZF maģistrantūras studente Linda Berga. A. Kukela paskaidro, ka «ģeologi piedalās ar dažādām netiešām pētniecības metodēm, tādām kā radiolokācija, radiometrija, notiek pētījumi

ar magnetometru. Tad tiek sastādītas anomāliju kartes, jo tas palīdz identificēt, kur attiecīgajā laukumā varētu būt izmaiņas no apkārtējās augsnes un vides, kur varētu būt kāda struktūra, kaut kas interesants, citāda veida iezī.»

Strādā pašreizējīgi

A. Šnē atzīst, ka darbs ir smags, taču studenti strādā ļoti pašreizējīgi un ar lielu interesi. Nodrošinājušies ar vestēm, cepurēm un cimdiem, lielākām un mazākām lāpstām, daži ar ķerrām, spaiņiem un sūkņiem, cits basām, dubļainām kājām, studenti teju mēnesi pavadīja lielajā laukumā, kas dažās vietās sasniedz 1,80 metru dziļumu.

Pirms darbi sākušies, tika mehanizēti noņemts vismaz metru biezs sablīvēta māla slānis, kas bijis bez īpašas arheoloģiskās vērtības. Pēc tam tika iemērīti divi izrakumu laukumi, starp kuriem tika atstāta nepētīta daļa, tās pētniecību atstājot citiem gadiem.

Kā stāsta studenti, nekāda īpaša organizācija par to, kur katrs strādās, nav bijusi. «Ja sāk rakt vienā objektā, tad zini, ka tas ir tavs, un tur tu turpināsi nākamajā dienā. Katram ir sava vieta, un bez teikšanas visi iet un rok,» norāda LU VFF maģistre Aija Vilka. Rezultātā izpētes teritorija izskatās kā trīs

Pīpes fragmenti

dažādas saliņas. Vienā daļā redzamas ēkas paliekas, citā ir izteikti melna zeme. Ir daļas, kas pagaidām netiek aiztiktas. *Alma Mater* viesošanās laikā, kad līdz darbu beigām atlikusi nedēļa, ir sasniegts līmenis, kad var noteikt, kur ir kultūrslānis un kur tā nav. Tāpēc tam tiek pakārtoti arī darbi. «Mums tagad ir īstais kultūrslānis – tas, ko gribējām sasniegt visu laiku,» ar entuziasmu stāsta LU VFF 3. kursa studente Ērika Tālberga, kas strādā otrajā laukumā. «Vakar mēs noņēmām dēļu grīdu, atrodam arī daudz ādas apavu un visādas citādas vērtīgas lietas, sadzīves priekšmetus, lauskas.» Savukārt VFF 3. kursa students Jānis Goldšmits piebilst, ka pirmā laukuma racēji var lepoties ar tādiem atradumiem kā lielgabala lode, ēkas fragments, auduma un ādas apavu fragmenti.

Izpētes darbu vadītājs docents Andris Šnē ar atrasto lielgabala lodi

Studenti strādā ļoti pašizliedzīgi un ar lielu interesi

Mēs atradām!

Pat ja noteiktu senlietu atrod viens grupas biedrs, studenti norāda, ka darbs nav individuāls un svarīga ir komanda, tāpēc atradums tiek attiecināts uz visiem. «Tie esam mēs, kas atradām!» precizē Aija. Tiesa, bļausīšanās pa laukumu, atrodot kādu priekšmetu, nenotiek, uzsver LU VFF 3. kursa students

Viesturs Markovskis: «Laukumā pasakām citiem, ko atradām.» «Taču, ja kāds atrod ko īpašu, gadās, ka visi saskrien paskatīties,» piebilst Aija.

Atrodot kādu priekšmetu, tiek pierakstītas tā koordinātas, augstums, dziļums. Priekšmets tiek ielikts maisiņā ar zīmīti, un nākamajā dienā

no tā nomazgā zemes. Iepriekšējās dienas atradumu mazgāšanu jeb pirmapstrādi veic divi dienas dežuranti, kas pa dienām mainās. Turklāt dežuranti ne tikai mazgā priekšmetus, bet arī rūpējas par pusdienu pārtraukumu un launagu, sagatavojot visu nepieciešamo. Tāpat pēc darba laika dežuranti paliek laukumā ilgāk, lai uzkoptu teritoriju.

Ak, šie pielijušie laukumi!

Studenti atzīst, ka visgrūtākās bijušas pirmās divas nedēļas, jo darbu traucējis lietus. «Visu laiku nepārtraukti lija, un mums bija jāattīra laukums. Sanāca fiziski smags darbs: rakt ārā dubļus un vest tos prom,» stāsta Viesturs. Viegli nav gājis arī Jānim: «Tu pa dienu iztīri laukumu tā, ka tūlīt var fiksēt, un tad kāds gabaliņš ir jāattīra, ko atstās uz nākamo dienu. Pa nakti atkal ir lietus, un atkal laukums pilns ar ūdeni un dubļiem, un tev jādara tas pats, ko tu jau iepriekšējā dienā darīji.» Stipra lietus laikā studenti neraka, taču smidzināšana darbu neapstādina. «Šeit nevar tā īsti nerakt, jo nav tik daudz laika,» apzinīgi stāsta Aija.

Neskatoties uz grūtībām, studenti uzsver, ka svarīgs bijis draudzīgais kolektīvs, kas palīdzējis pārvarēt šķēršļus. «Ir gadījies būt izrakumos, kur nevar īsti sastrādāties ar cilvēkiem, tas

ļoti apgrūtina procesu,» teic Jānis, piebilstot, ka atradumu un pozitīvo emociju ir daudz vairāk nekā negatīvā.

Savukārt Ērika uzskata, ka arī negatīvajā ir zināms skaistums. «Reizēm lietus un tie paši aizlijušie laukumi – tie jau kļūst tik absurdi, ka, no rīta ierodoties, tev nāk smieklis,» studente piebilst. Visi kā viens atzīst, ka darba process paiet ātri un rokot nekad nav klusums. «Tiek bārstīti joki, stāstīti stāsti, runāts par dažādām lietām un atgadījumiem, citiem izrakumiem,» teic Jānis. Lai gan garāmbraucošās mašīnas un vilciens neļauj līdz galam izjust 17. un 18. gadsimta elpu, studenti nenoliedz, ka, esot laukumā, par attiecīgo laika posmu šad tad mēdz aizdomāties. «Atrodot senlietas, tu sāc domāt, no kurienes izšauta šī lielgabala lode vai kas ar to zobenu ir cīnījies,» stāsta Jānis, norādot uz zobena fragmentu, un piebilst, ka arī pašu jautrības uzturēšanai tiek izdomātas leģendas.

Šis nav bildītes grāmatās

Studenti izrakumos guvuši arī jaunas zināšanas. «Kā notiek dokumentācija, laukuma mērīšana, atradumu fiksācija – tās ir tādas lietas, kas ģeologos tieši netiek apgūtas. Tā ir

Darbus brīžiem apgrūtināja lietus un dubļi

No atraduma tiek nomazgāta zeme

iespēja paskatīties, kā to dara arheologi,» stāsta A. Kukela. Savukārt vēsturniekiem tā ir prakse augstskolā gūtajām teorētiskajām zināšanām. «Vienmēr bildēs un grāmatās ir skaisti saīrītas un restaurētas senlietas, bet tev nav ne jausmas, kādas tās ir, kad tikko izceltas no zemes – netīras, melnas, aplīpušas,» stāsta Ērika. Atpazīt 17. un 18. gadsimta priekšmetus studenti iemanījušies diezgan ātri. «Ja, piemēram, ir gaiša smilts zeme un iezīmējas tumšs četrstūris, tad skaidrs, ka tur kaut kam ir jābūt! Visādi kauli, pīpītes un apavi nāk ārā. Pēc zemes struktūras var pateikt, ka tur ir kaut kas citādāks – zeme ir cietāka vai poraināka vai tumšāka, gaišāka,» stāsta Ērika.

«Piemēram, rokot zemi, sāk parādīties ādas sloksnes, un tad, strādājot ar mazajiem darbarīkiem, atklājas, ka tas bijis apavs vai kaut kas cits no ādas,» piebilst Jānis, kurš ar Aiju piedalījies pagājušā gada izpētes darbos Jelgavas ielā 1. Arī Ērikai un Viesturam šī nav pirmā vasara izrakumos.

Tiesa, daļai studentu šie izrakumi ir pirmā pieredze, kas ir arheoloģiskās lauku prakses kursa ietvaros, piebilst A. Šnē. Viesturs uzsver, ka svarīgi izrakumus spēt izturēt: «Viens ir tas, ka tev patīk, bet otrs – vai tu spēj to izturēt. Šie patiešām ir ļoti grūti izrakumi.» Savukārt Aija, kas pati izrakumos piedalās jau piekto gadu, uzskata, ka pārliecība nāk ar otro reizi: «Ja pirmo reizi vēl var pašaubīties, tad, aizbraucot otro reizi, tu pēc tam turpināsi visu laiku. Tas kaut kā ļoti sevi ievēl.»

Trīs veidu senlietas

Alma Mater viesošanās laikā studenti strādā ļoti cītīgi, lai darbus līdz paredzētajam datumam pabeigtu. Lai to izdarītu, nepieciešams tikt pie pamatslāņa, kuru cilvēka darbība nav skārusi, paskaidro A. Šnē. Tālāk visi savākie priekšmeti tiks apkopoti un vairāku mēnešu garumā analizēti.

«Analīze nozīmē sistematizāciju, sakārtošanu, analogiju meklēšanu literatūrā, jo šajā ziņā šī vieta nav unikāla. Jauno laiku apdzīvotība Latvijā un Rīgā ir ļoti plaša,» skaidro A. Šnē. Lai arī precīzi rezultāti tiks iegūti pēc analīzes, A. Šnē sliecas domāt, ka 17. gadsimta Kobronskansts līmenis ir sasniegts.

Par to varētu liecināt atrastā ēkas daļa, kas, visticamāk, bijusi skansts daļa, uzskata dekāns.

«Esam guvuši pārliecinošu apstiprinājumu pagājušā gada prognozēm – šī ir jauno laiku (17.–19. gs.) apdzīvotība,» uzsver A. Šnē. «Konstrukciju paliekas, kuras šobrīd varbūt nav precīzi datējamas, bruģa klājums, dēļa klājums, arī grāvja vieta. Tas viss liecina, ka šeit dzīve ir risinājusies.»

Turklāt par 17. gadsimtu liek domāt lietas, kuras ir iespējams datēt, – monētas, dažāda rakstura senlietas un artefakti (attiecināmi arī uz 18. un 19. gs.). Darbu vadītājs atrastās senlietas dala trīs daļās. «Ar karošanu saistītās, jo skanstis ir militārs nocietinājums, cietoksnis. Tās ir gan lielgabalu lodes un granātu daļas, gan muskešu lodes, krama gabali, zobena asmens fragments,» uzskaita A. Šnē. Pie otrās atradumu kategorijas viņš ierindo ar sadzīvi saistītus priekšmetus – baltmāla pīpju kāta fragmentus, pīpju galviņas un to daļas, kuru ir ļoti daudz, arī jostas sprādzes, saktiņas, nažus un citus sadzīves priekšmetus. Savukārt trešajā kategorijā ierindojami ar būvniecību saistīti priekšmeti – ķieģeļu un dakstiņu fragmenti, koku daļas, apkalumi, naglas u. tml.

Pēc analīzes senlietas kā pērn tiks nodotas Rīgas Vēstures un kuģniecības muzejā, bet studenti, ejot garām izrakumu teritorijā topošā LU Akadēmiskā centra būvei, rakšanas darbus atcerēsies un pārrunās vēl ilgi.

Searching 17th century antiquities with laughter and legends

For almost a month in Jelgava Street 1, Pardaugava there have been doing archaeological field research before building the UL Academic Centre. The aim of the work was to verify if there are no hidden evidences about Kobronskansts that was built in the 17th century when Riga was besieged by the Swedish army. The work initiated last year was carried out by twenty students of the Faculty of History and Philosophy at the UL (UL FHP), as well as three students of the Faculty of Geography and Earth Sciences under the guidance of a research director, UL FHP Dean Andris Sne. Despite the rain, the students have not lost their enthusiasm and have continued the selfless work. The friendly team can be proud of the discovered antiquities that A. Sne divides into three groups – warfare related, social life related and construction related objects.

Vispasaules latviešu zinātnieku svētki

Ilona VILCĀNE

Šī gada 24.–27. oktobrī Rīgā notiks pasaules latviešu un Latvijas zinātnieku saimei īpaši svarīgs pasākums – Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte un Rīgas Latviešu biedrība rīko Apvienoto Pasaules latviešu zinātnieku III kongresu un Letonikas IV kongresu «Zinātne, sabiedrība un nacionālā identitāte».

Pasaules latviešu zinātnieku kongress šogad notiks trešo reizi – tas tradicionāli tiek rīkots ik pēc desmit gadiem un apkožo aizvadīto gadu zinātnes sasniegumus, veicina sadarbību ar ārzemēs strādājošajiem zinātniekiem, stiprina saites ar politiķiem un sabiedrību, kā arī informē par zinātnes sasniegumiem un problēmām.

Kongresa laikā notiks vairākas plenārsēdes, darbosies 45 dažādu zinātņu nozaru sekcijas, kā arī tiks aplūkots valsts pētījumu programmās paveiktais. Kongresa sekcijās tiks risināti kultūras un nacionālās identitātes, valodniecības, vēstures, politikas, pedagoģijas, tehnisko zinātņu, lauksaimniecības un medicīnas jautājumi. Bez tam norisināsies arī diskusijas par zinātnes problēmām: prioritāriem zinātnes pētījumu virzieniem, jaunatnes iesaisti zinātnē, globālā un nacionālā saikni zinātnē un zinātnes popularizēšanu sabiedrībā.

Vairāki sekciju vadītāji ir augstu vērtēti Latvijas Universitātes (LU) zinātnieki un pasniedzēji, tostarp teātra zinātniece Humanitāro zinātņu fakultātes profesore Silvija Radzobe, Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes dekāns profesors Oļģerts Nikodemus, Vēstures un filozofijas fakultātes profesore Maija Kūle, Sociālo zinātņu fakultātes Sociālo un politisko pētījumu institūta

II Pasaules latviešu zinātnieku kongresa tēžu krājums

direktors Nils Muižnieks, Medicīnas fakultātes dekāne profesore Ingrīda Rumba-Rozenfelde u. c. Vairākas sekcijas notiks Latvijas Universitātes un tās fakultāšu telpās. Par Apvienotā Pasaules latviešu zinātnieku III kongresa un Letonikas IV kongresa patronesi piekritusi kļūt bijusī Latvijas Valsts prezidente Latvijas Universitātes profesore un Goda doktore un Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) īstenā locekle Vaira Viķe-Freiberga.

Kā savā uzrunā kongresa dalībniekiem atzīmē Latvijas Universitātes rektors profesors Mārcis Auziņš: «Apvienotais Pasaules latviešu zinātnieku kongress ir nozīmīgākais notikums un svētki Latvijas nacionālajai zinātnē. [...] Ik pēc desmit gadiem Rīgā vienuviet sabrauc simtiem latviešu izcilāko prātu no Eiropas, Austrālijas, Brazīlijas, ASV, Kanādas, Krievijas un citām valstīm, un mūsu galvaspilsēta kļūst par īstu zinātnes citadeli – intelektuālās domas centru.»

Vēsturisks atskats

Pirmais Vispasaules latviešu zinātnieku kongress sanāca pirms divdesmit gadiem – 1991. gada 12. jūlijā Dailes teātrī. Tas notika Latvijas vēstures nozīmīgā periodā – vēl pirms Latvijas neatkarības atjaunošanas starptautiskas atzīšanas. Kā savā uzrunā II Pasaules latviešu zinātnieku kongresā uzsvēra Latvijas Valsts prezidente Vaira Viķe-Freiberga, šī bija pirmā reize kopš Otrā pasaules kara beigām, kad Latvijā varēja sapulcēties latviešu zinātnieki no visām pasaules malām: «Tas bija unikāls un dziļš emocionāls pārdzīvojums visiem tiem, kam bija izdevība piedzīvot šo skaisto Latvijas intelekta kopā saplūšanu vienā saimē.»

II Pasaules latviešu zinātnieku kongresa laikā Vērmanes dārzā tika atklāts piemineklis Vilhelmam Ostvaldam. Foto no Jāņa Stradiņa privātā arhīva

Organizējot pirmo tik lielo pasākumu, sapulcējot vienuviet gan Latvijas, gan ārpus valsts esošos latviešu izcelsmes zinātniekus, nācās saskarties ar daudzām un dažādām grūtībām, kas tika veiksmīgi pārvarētas. Kongresa organizēšanā noderēja arī elektroniskais pasts, kas tobrīd bija liels jaunums – ar tā palīdzību bija iespējams nosūtīt vēstules pa interneta līnijām starp datoriem IBM firmā ASV, Pokipsi (*Poughkeepsie*), un LU Skaitļošanas centrā Rīgā.

I Vispasaules latviešu zinātnieku kongresā piedalījās vairāk nekā 800 dalībnieku no Latvijas un 200 Latvijas izcelsmes zinātnieku no ārzemēm. Jāatzīmē, ka līdz tam trimdā dzīvojošie latviešu zinātnieki, sākot ar 1965. gadu, rīkoja Latviešu tehnisko zinātņu kongresus, un par to turpinājumu, piesaistot arī daudz citu zinātņu nozaru pārstāvjus, var tikt uzskatīts arī I Vispasaules latviešu zinātnieku kongress. Tā galvenais panākums bija atjaunotie un jaunizveidotie kontakti starp ārzemju un pašmāju latviešu zinātniekiem.

II Pasaules latviešu zinātnieku kongress ar moto «Uz zināšanām balstīta sabiedrība Latvijā» notika 2001. gada 14.–15. augustā Rīgas Latviešu biedrībā, Latvijas Zinātņu akadēmijā un Latvijas Universitātē, uz to bija pulcējušies 930 pārstāvji no 13 valstīm – gan no Eiropas, gan Austrālijas, Brazīlijas, ASV, Kanādas, Krievijas u. c. Šoreiz kongress notika Rīgas 800 gadu svinību zīmē. Tas norisinājās jau citos apstākļos – tika uzsvērts finansējuma samazinājums zinātnē, jauns zinātnieku emigrācijas vilnis un zinātnieku novecošanās problēma. Valsts prezidente V. Vīķe-Freiberga atzina, ka jūtas spiesta runāt par «zinātnes elementāru izdzīvošanu».

Kongresa laikā Vērmanes dārzā tika atklāts pieminekļis fizikālās ķīmijas pamatlicējam, vienīgajam Nobela prēmijas laureātam no Rīgas – Vilhelmam Ostvaldam.

III kongresa rīkošana – izšķiršanās par tradīciju

Par šī gada kongresu organizatoriem bija jāizšķiras – vai to rīkot un padarīt par tradīciju vai nē. Viens no iniciatoriem bija Latvijas Zinātņu akadēmijas Senāta priekšsēdētājs Jānis Stradiņš, kurš laikus atgādināja par nepieciešamību organizēt Pasaules latviešu zinātnieku III kongresu. Līdz ar to kongress ir kļuvis par tradīciju, kas, cerams, turpināsies arī ar ceturto un piekto kongresu.

III kongresa rīcības komitejas priekšsēdētājs **Tālavas Jundzis** uzsver – lai gan šobrīd notiek ļoti daudz dažādu forumu, konferenču un kongresu, ir svarīgi reizi desmit gados sanākt kopā tiem cilvēkiem, kas ir saistīti tieši ar Latviju – gan latviešu tautības, gan Latvijas izcelsmes zinātniekiem, gan arī tiem, kas pēta Latvijas problemātiku. Lai gan zinātnei nav nacionālo robežu, zinātniekiem tādas ir.

Salīdzinot to laiku, kad notika I kongress, T. Jundzis stāsta, ka 90. gadu sākumā uz zinātniekiem no ārzemēm skatījās savādāk: «Viss, ko viņi teica,

II Pasaules latviešu zinātnieku kongresa moto bija «Uz zināšanām balstīta sabiedrība Latvijā». Foto no Jāņa Stradiņa privātā arhīva

mums bija, varētu teikt, likums, jaunatklājums vai arī vienīgā droši zināmā patiesība.» Taču tagad situācija ir krasi mainījusies, Latvijas un ārzemju zinātnieki ir līdzvērtīgi partneri.

Šo kongresu galvenais rezultāts ir zinātnieku domu apmaiņa, kas sniedzas pāri Latvijas robežām, taču ne mazāk svarīga ir kontaktu dibināšana un atjaunošana. T. Jundzis stāsta: «Mani, piemēram, interesē tēma par trimdas vēstures izpēti, un es ar lielu nepacietību gaidu ziņotājus. Katrā šāda veida kongresā vai konferencē tiek dibināti kontakti, taču šajā gadījumā īpaši vērtīgi ir tas, ka bez zinātnes mūs saista tieši Latvija.»

T. Jundzis gan atzīst, ka šīgada kongress līdzīgi kā pirms desmit gadiem ziemēl atkal notiek finansiāli ne īpaši labvēlīgā situācijā. Savu zīmogu uzliek arī Saeimas ārkārtas vēlēšanas.

Diskusijas – svarīgs kongresa elements

T. Jundzis atzīst, ka programmas ziņā III kongress būs daudzveidīgāks un bagātīgāks salīdzinājumā ar I un II kongresu. Jāuzsver arī tas, ka šogad kongresam atvēlētas veselas 4 dienas un vairāk būs akcentētas dažādas diskusijas. Šīs plaši izvērstās diskusijas ir pilnīgs jaunums salīdzinājumā ar iepriekšējiem diviem kongresiem, kur diskusijas pamatā noritēja tikai sekcijās.

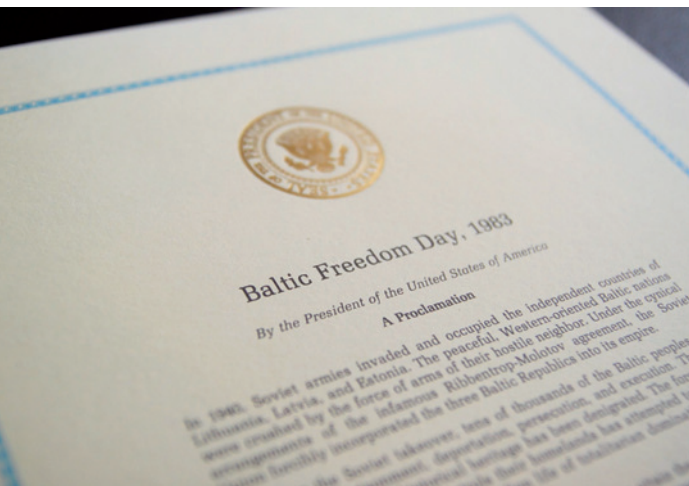
Otrdienas, 25. oktobra, vakarā kā jaunums kongresā paredzēti divi diskusiju klubi – viens būs veltīts latviskajai identitātei un tās izpaušmēm, un tam paralēli notiks diskusiju klubs par inženierzinātņu attīstības tendencēm. Diskusiju klubā par latvisko identitāti uzaicināti daudzi Latvijas Zinātņu akadēmijas Goda locekļi, kas vienlaikus ir arī izcili un Latvijā labi pazīstami kultūras darbinieki. Šī diskusiju kluba vadītājs būs režisors Jānis Streičs, un tās laikā kultūras darbinieki sniegs savu redzējumu par latvisko identitāti. Kongresa organizētāji paredzējuši, ka abu šo diskusiju klubu forma apmeklētājiem ļaus interesantākā veidā runāt par paredzētajiem jautājumiem, tāpēc tos apmeklēt īpaši aicināti studenti.

Kongresa ceturtajā dienā, 27. oktobrī, notiks diskusijas, kurās piedalīsies interesenti neatkarīgi no pārstāvētās zinātņu nozares. Viena no diskusiju tēmām «Novecošana un jaunatnes iesaiste zinātnē», ko vadīs LU profesore Tatjana Kože, skars gan Latvijā, gan pasaulē īpaši aktuālu tēmu par nepieciešamību

III kongresa rīcības komitejas priekšsēdētājs **Tālavas Jundzis**

Foto no provātā arhīva

Topošās izstādes «Latviešu trimdas 4 nozīmīgākās politiskās akcijas» materiāli. Foto: Toms Grīnbergs

zinātnē iesaistīt jaunus cilvēkus un zinātnieku paaudžu nomaigot. Šī nav jauna problēma, tai II kongresa atklāšanas runā pieskārs arī V. Viķe-Freiberga, uzsverot, ka «nespēja piesaistīt jaunus zinātniekus līdzekļu trūkuma dēļ ar laiku arvien vairāk zinātnes nozaru vienkārši izdzēsīs no Latvijas zinātnes kartes».

Ar to netieši saistīta vēl viena diskusijas tēma – «Zinātnes popularizēšana sabiedrībā un zinātnes žurnālistika» (vadītāji LU profesore Inta Briķe un Biznesa augstskolas *Turība* asociētais profesors Ainārs Dimants), kam līdz šim nav pievērsta vajadzīgā uzmanība. Tālavs Jundzis akcentē šīs diskusiju tēmas nozīmīgumu: «Nepieciešams zinātni popularizēt sabiedrībā, jo sabiedrība ir arī politiķi, Saeima un valdība, kas atbild par finansējumu zinātnei.»

Šogad kongress ir izgājis arī ārpus Rīgas robežām – pasākumi gaidāmi gan Jelgavā, gan Liepājā un Daugavpilī, kā arī Rundālē, kur pirmās dienas otrajā daļā varēs noklausīties Imanta Lancmaņa lekciju par nacionālo identitāti un kultūrmijiedarību, un visbeidzot notiks saviesīgs vakars Rundāles pilī.

Studentiem atvērts kongress

Kongresa organizatori formulējuši, ka kongresa dalībnieki ir latviešu tautības zinātnieki, Latvijas izcelsmes zinātnieki neatkarīgi no tautības un tie, kas pēta ar Latviju saistītus jautājumus. Tālavs Jundzis īpaši akcentē pēdējo kategoriju, jo ir daudz dažādu valstu zinātnieku, kuri nav latviešu tautības un kuri pat nav dzīvojuši Latvijā, bet apguvuši latviešu valodu

un pievērsušies Latvijas jautājumiem. Kongresa organizatori sagaida apmēram 16 valstu pārstāvjus, tās tradicionāli ir Austrālija, ASV, Lielbritānija, Vācija, Zviedrija un citas. Svarīgi, ka par kongresa dalībnieku var kļūt ikviens – tostarp studenti un pat vecāko klašu skolēni. T. Jundzis uzsver, ka «kongress šoreiz ir atvērts visiem, kas reģistrēsies». Reģistrēšanās nepieciešama, lai izgatavotu identifikācijas kartes, kas nodrošinās dalību kongresā, lai būtu precīza informācija par dalībniekiem un iespēja nepieciešamības gadījumā sazināties vai nosūtīt informāciju.

Studenti ir īpaši aicināti piedalīties un apmeklēt kongresu gan kā klausītāji, jo tā ir iespēja ne tikai uzzināt jaunumus interesējošās zinātņu nozarēs vai problemātikās, bet uzdot jautājumus un iesaistīties kādā no daudzajām diskusijām arī kā ziņotājiem. Maģistrantūras un doktorantūras studentu piedalīšanās ar ziņojumiem blakus pieredzējušiem zinātniekiem jau ir kļuvusi par tradīciju. T. Jundzis: «Ja arī visi netiks pie ziņojuma nolasīšanas, tad ar iesaistīšanos diskusijās dalība būs nodrošināta!»

Studentu līdzdalību ļoti atbalsta un tos aicina piedalīties arī abu organizēšanā iesaistīto Latvijas universitāšu – Latvijas Universitātes un Rīgas Tehniskās universitātes – rektori.

Šogad kongress ir kļuvusi pieejamāks visiem interesentiem vēl viena apstākļa dēļ – dalības maksa šogad ir salīdzinoši zema – Ls 2, studentiem – Ls 1.

I Vispasaules Latviešu zinātnieku kongresa noslēguma pasākums. Foto no izdevuma «Latvijas zinātnieku savienība – 20». Sastādītāja Rita Bebre

Izstādes kā kongresa sastāvdaļa

Kongresa laikā šogad paredzētas vairākas izstādes. Kā nozīmīgākā minama izstāde ar intriģējošu nosaukumu «Latviešu trimdas 4 nozīmīgākās politiskās akcijas», kas tiks atklāta LZA 3. stāvā pirmajā dienā, plenārsēdei beidzoties. Šobrīd ar izstādes izveidi aktīvi strādā profesionāli mākslinieki un LZA konsultatīvā padome trimdas jautājumos, kurā darbojas arī tā laika notikumu dalībnieki. Katra no izstādē aplūkotajām četrām politiskajām akcijām ir ļoti interesanta, un starp organizatoriem bija lielas diskusijas par to, kuras četras akcijas izcelt kā svarīgākās, jo to ir bijis desmitiem. Tāpēc, lai uzturētu intrigu, organizatori pašreiz vēl neatklāj, kurām četrām akcijām būs veltīta vērienīgā izstāde, un ir paredzams, ka kongresa laikā notiks plašas diskusijas par to, kāpēc izvēle ir

tieši tāda. Bet, kā skaidro T. Jundzis, izraisīt diskusiju arī ir izstādes rīkotāju mērķis.

Izstādē būs apskatāmi dažādi dokumenti, politisko akciju plakāti, lozungi no auduma vairāku metru garumā, grāmatas par šiem notikumiem. Tā ir paredzēta kā populārzinātniska izstāde, kas būs brīvi pieejama arī interesentiem, kuri nebūs reģistrējušies kā kongresa dalībnieki.

LZA telpās paredzēts atklāt vēl divas izstādes – «Valsts pētījumu programmu pirmo divu gadu darba rezultāti» un «Žurnāls «Akadēmiskā dzīve» latviešu trimdā un neatkarīgajā Latvijā». Latvijas Universitātes Akadēmiskajā bibliotēkā būs apskatāma bibliotēkas vēsturei veltīta izstāde «*Bibliotheca Rigensis* gadsimtu gaitā».

Kongress – gan svētki, gan problēmu aktualizēšanas reize

II kongresa atklāšanas runā Valsts prezidente un II kongresa patronese V. Viķe-Freiberga uzsvēra vairākas problēmas, ar ko zinātnei ir jāsaskaras, tostarp nepietiekamu finansējumu un jauno zinātnieku trūkumu. III kongresa rīcības komitejas priekšsēdētājs Tālavs Jundzis atzīst, ka tagad problēmas diemžēl ir pārsteidzoši līdzīgas: «Tāpēc, lai arī ir uzstādījums, ka kongress paredzēts kā zinātnes svētki, tajā pašā laikā mēs noteikti runāsim par problēmām. Un mēs ļoti ceram šim kongresam piešķirt iespējami maksimāli tos, kas lemj par zinātnes politiku, tātad – politiskus.»

Apvienotajā Pasaules latviešu zinātnieku III kongresā un Letonikas IV kongresā «Zinātne, sabiedrība un nacionālā identitāte» ar tēzēm «Jauns 14q13.2 asociācijas lokuss ar autoimūnām slimībām» (autori – Tatjana Šjakste, Ilva Trapiņa, Ingrida Rumba-Rozenfelde, Romans Luņins, Olga Sugoka, Nikolajs Šjakste) piedalīsies arī Latvijas Universitātes students ROMANS LUŅINS.

Romans Luņins

Foto no privātā arhīva

– Par ko ir pētījums «Jauns 14q13.2 asociācijas lokuss ar autoimūnām slimībām»?

– Genomikas pētījumos galvenokārt meklē īpašus genoma fragmentus, kuri, iespējams, ir saistīti ar dažādām slimībām. Noteikta vieta genomā tiek salīdzināta veseliem un slimiem cilvēkiem. Ja tiek noteikts, ka salīdzināmā vieta statistiski ticami biežāk ir izmainīta slimiem cilvēkiem, mēs varam secināt, ka šis reģions, iespējams, ir saistīts ar noteiktu slimību attīstības risku. Ir zināms, ka dažādas slimības var būt iedzimtas un pārmantotas, tāpēc ir svarīgi atrast šādus reģionus, lai turpmāk būtu iespējams precīzāk noteikt slimības izpausmi noteiktam cilvēkam. Jau tika pierādīta 14q13.2 lokusa asociācija ar vairākām slimībām: Pārkinsona slimību, mieloīdo leukēmiju, dažādām gliomām un citām. Mēs atradām saistību arī ar tādām autoimūnām slimībām kā juvenīlais idiopātiskais artrīts, 1. tipa cukura diabēts, kas visbiežāk izpaužas bērniem, kā arī 2. tipa cukura diabēts, kas rodas otrajā dzīves pusē.

–Kāda ir jūsu līdzšinējā pieredze ar piedalīšanos zinātniskajās konferencēs un kongresos?

– Konferencēs piedalos jau kopš 2008. gada. Tā kā studēju medicīnu, lai attīstītu zināšanas, es bieži kā klausītājs apmeklēju dažādas Latvijas mēroga medicīnas konferencēs. Ar

Apvienoto Pasaules latviešu zinātnieku III kongresu un Letonikas IV kongresu rīko Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte un Rīgas Latviešu biedrība ciešā sadarbībā ar Latvijas Lauksaimniecības universitāti, Liepājas Universitāti, Daugavpils Universitāti, Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmiju un citām Latvijas augstskolām.

Sīkāka informācija par kongresu www.plzk.lv.

International Latvian Scientists' festival

This year from October 24 till October 27 an exceedingly significant event for Latvians abroad and Latvian Scientists' community will be held in Riga – the Latvian Academy of Sciences, the University of Latvia, the Riga Technical University and Riga Latvian Society will organize the United World Scientists' 3rd Congress of Latvian Scientists Abroad and Letonika IV Congress «Science, Community and National Identity». The World Scientists' Congress of Latvian Scientists Abroad will be held for the third time – traditionally it is organized every ten years, and summarizes the science achievements of the previous years, facilitates cooperation with the scientists working abroad, strengthens the link between politicians and community, as well as informs about science achievements and problems. As to the programme, the 3rd Congress will be more diverse and more plentiful, in comparison with the 1st and 2nd congresses. This year the congress will continue for 4 days, and the greatest focus will be placed on various discussions. Everyone can participate at the congress – including also university and high school students.

referātiem par savu darbu uzstājos kopš 2009. gada janvāra. Esmu prezentējis savu darba rezultātus gan Latvijas Universitātes studentu konferencēs, gan starptautiskos kongresos Latvijā un Lietuvā.

– Kādi ir lielākie studentu ieguvumi no līdzdalības šāda veida pasākumos?

– Ja students piedalās konferencē kā klausītājs, viņam ir iespēja iepazīties ar pēdējiem sasniegumiem tajā zinātnes nozarē, kas viņu interesē. Tā ir ērtāk būt lietas kursā par Latvijas un pasaules zinātņi un zinātnisko sabiedrību. Ir iespējams iepazīties ar kolēģiem un personīgi uzdot jautājumus cilvēkiem, kas ilgus gadus strādā zinātnē un nosaka galvenos virzienus. Piedaloties konferencēs, iespējams dziļāk izprast zinātnieku darbību un to ikdienu.

Savukārt, ja students piedalās kā ziņotājs, viņš iegūst labu pieredzi, izstrādājot savu darbu, noderīgas iemaņas uzstāties publiski, sagatavot materiālus prezentācijai, analizēt zinātnisko literatūru, kā arī iepazīties ar vidi laboratorijā vai slimnīcā. Svarīgi arī tas, ka students, strādājot laboratorijā, jau studiju gados var sevi pierādīt topošajiem kolēģiem. Tādējādi pēc diploma iegūšanas būs plašākas iespējas profesionālai pašrealizācijai.

– Pastāstiet, lūdzu, īsumā par savu līdzšinējo zinātnisko darbību!

– Es kā laborants 2008. gada aprīlī sāku darboties Latvijas Universitātes Bioloģijas institūtā, genomikas un bioinformātikas grupā. Man bija iespēja apgūt darbam nepieciešamās iemaņas Somijā. Vēlāk sāku strādāt ar juvenilo idiopātisko artrītu un PSMC6 gēnu, kas atrodas 14q13.2 lokusā. Izstrādājot šo darbu, tika atrasta ģenētiska saistība starp izmaiņām PSMC6 gēnā un slimības izpausmi. Savā otrajā darbā analizēju saistību specifiskiem 14q13.2 lokusa mikrosatelītiem ar 1. tipa diabēta izpausmi. Atkarībā no nukleotīdu skaita katrā mikrosatelītā var palielināties slimības attīstības risks. Abi šie darbi joprojām tiek turpināti un papildināti, bet rezultāti ir daļēji publicēti žurnālā «DNA and Cell Biology», tiek gatavotas arī jaunas publikācijas.

Juris Utāns. Galvu stāsts

Ļena SMELOVA

«Gleznošana ir mana atkarība. Es cenšos to darīt katru dienu, jo tas ir tas, kas man patīk un arī padodas,» ar šādiem vārdiem sākas saruna ar Juri Utānu, mākslinieku, gleznotāju, Latvijas Universitātes pasniedzēju. Pēc dažu gadu pārtraukuma viņš atgriezies ar kļiedzošu un pārģalvīgu personālizstādi «Galvas/ Heads», kas no 23. jūlija līdz 11. augustam bija skatāma Latvijas Mākslinieku savienības galerijā.

Vietu nav

Kādreiz, 70. gadu beigās, Juris Utāns kopā ar savu tēvu apmeklēja izstādes Mākslinieku savienībā un jau toreiz iedomājies, ka kādudien noteikti arī pats šeit rīkos personālizstādi. Šogad šī iecere ir realizējusies – viņš tika izvēlēts starp vairākiem māksliniekiem kā labākais, un izstādes telpas viņam tika piešķirtas par brīvu.

Zāle, kurā notiek izstāde, ir salīdzinoši neliela – attiecīgas tematikas gleznu Jurim Utānam ir krietni vairāk, nekā tur būtu iespējams izvietot. Tomēr māksliniekam tas pat patīk – selektīva pieeja, veidojot izstādi, viņaprāt, ir ļoti nozīmīga. Tikai dialogā ar attiecīgo telpu un vidi iespējams redzēt, kurš darbs kurai sienai, rakursam vai skatam aiz loga ir atbilstošāks, kurš ar kuru varētu sadzīvot kaimiņos, bet kuram jādodas mājās un jāgaida sava kārta līdz nākamai reizei.

Tā kā Juris Utāns strādā ļoti intensīvi un cenšas nepavadīt nevienu dienu bez gleznošanas, arī darbu viņam ir ļoti daudz. Pēdējā laikā top lielformāta gleznas, vidēji vienas malas garums ir, sākot no pusotra metra. Protams, ka darbu tapšanai ir vajadzīgi

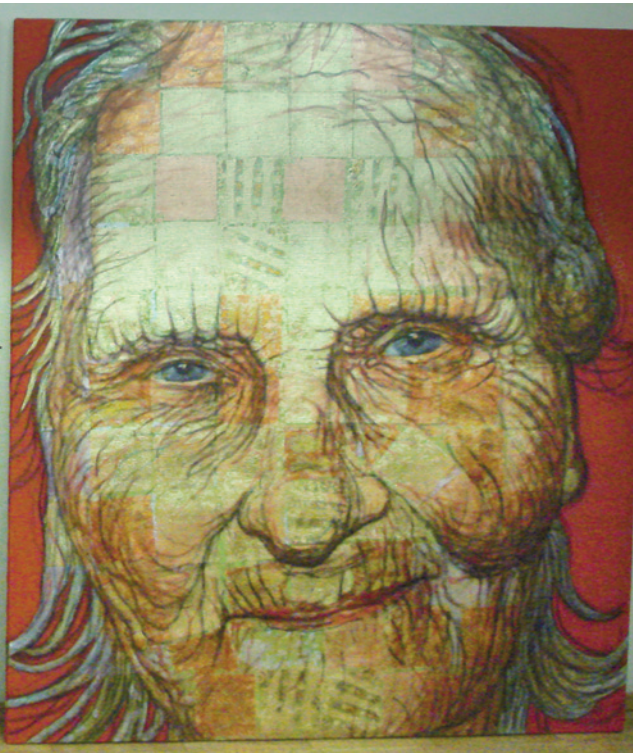

Foto: Ļena Smelova

diezgan lieli naudas ieguldījumi, tomēr lielākās problēmas sagādājot gleznu glabāšana – tās ir tik lielas, un to ir tik daudz, ka īsti nav vietas, kur tās turēt. «Protams, bez rāmja darbs aizņemtu mazāku platību, tomēr tas diez vai atrisinātu problēmu, turklāt tad tie ir daudz grūtāk pārskatāmi,» viņš paskaidro.

Galvas

Ar saviem darbiem Jurim Utānam vienmēr ir patīcis skatītāju provocēt un nedaudz šokēt. Viņš allaž pret visu ir attiecies ar zināmu ironiju un nekad nav palaidis garām iespēju pasmieties pats par sevi.

«Diptihs. Vecāku portrets». Foto no Jura Utāna privātā arhīva

Juris Utāns. Foto: Ļena Smelova

Jaunāko darbu skatē «Galvas/Heads» mākslinieks koncentrējis savus vērojumus, atklāsmes, emocijas šajā ķermeniskajā simbolā. Viņaprāt, tieši galva ir dzīvu būtņu primārais komunikācijas līmenis: acis, lūpas, deguns, ausis – tas viss nodod mums attiecīgas zīmes un informāciju, piesaista uzmanību, runā, uzrunā, smejas un kliedz. Viss ir galvā – viss tajā rodas, viss no tās dzimst. Galvas kā šīs izstādes darbu galvenie saturiskie personāži un izkadrētie dzīves citāti ir arī vieta jaunapgūto māksliniecisko efektu demonstrējumiem. Grafiski izteismīgās lielformāta gleznās ar plašu saturisko amplitūdu tiek risināti sarežģīti sirreālas realitātes rēbusi, vienlaikus attālinoties no

ikdienas un veidojot ironiskas un absurdas sižetiskas kombinācijas, kur mākslinieks filozofē par dzīves pamatvērtībām.

Jura Utāna mākslas darbu intonācija ir drīzāk kliecdoša, nevis uzrunājoša. Tie kaitina, sadusmo, uzbudina. Viņš vienmēr savā mākslā ir izpaudies zīmēs un simbolos, tieši vai slepeni, ar zemitestu palīdzību spēlējoties ar sabiedrību, ar varu, ar valsti un pasaulē aktuālo. Un līdz šim tas ir lieliski izdevies.

Darbs Latvijas Universitātē

Mākslas akadēmijas glezniecības nodaļu Juris Utāns pabeidza 1984. gadā un no 1985. gada ir Latvijas Mākslinieku savienības biedrs. Dažus gadus pēc akadēmijas beigšanas viņš sāka strādāt Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē. Vēlāk, 1994. gadā, arī pats tur ieguvis pedagoģijas maģistra grādu. Darbs ar studentiem Jurim Utānam patīk – viņš uzskata, ka lielākoties fakultātē viņam veidojas tuvas, cilvēcīgas, sadarbību veicinošas attiecības. Turklāt mākslas nozarē studentiem vienmēr ir bijis svarīgi, ka mākslas pasniedzējam ir ne tikai laba teorētiskā bāze, bet arī fakts, ka viņš turpina būt aktīvs savā jomā, turpina gleznot un izstādīties.

«Skaistulis». Foto no Jura Utāna privātā arhīva

Tieši galva ir dzīvu būtņu primārais komunikācijas līmenis: acis, lūpas, deguns, ausis – tas viss nodod mums attiecīgas zīmes un informāciju, piesaista uzmanību, runā, uzrunā, smejas un kliedz

«Lai gan vasara nav labākais izstāžu laiks, jo visi atpūšas un lielākoties ir prom no pilsētas, domāju, ka mani studenti noteikti atradīs laiku uzvest aci «Galvām,»» uzskata gleznotājs.

Personālizstādes mākslinieks veido samērā bieži, arī grupu izstādēs piedalās regulāri. Savas mākslinieciskās darbības laikā Juris Utāns ir pievērsies arī lietīšķās grafikas darbiem – veidojis Baltijas valstu pastmarku

Foto: Ļena Smelova

kopizdevumus un izstrādājis Latvijas Bankas monētu dizainu, kā arī noformējis grāmatas un veidojis oriģinālpakātus.

Interneta skūpstis

Par Juri Utānu un viņa darbību internetā ir pieejama visnotaļ skopa informācija – šis tas atrodams lielākajos ziņu medijos, dažas gleznas var apskatīties galeriju mājaslapās, kur notikušas izstādes. Jautāts par informācijas trūkumu, Juris Utāns atzīst, ka jau vairākkārt viņam par to aizrādīts. Tomēr pats viņš neuzskata, ka viņam būtu jākoncentrējas uz informācijas izplatīšanu par sevi un saviem darbiem.

Tomēr tas nebūt nenozīmē, ka Juris Utāns ar internetu un mediju vidi ir uz jūs – bieži vien, izmantojot tīmekļa meklētājus, tiek atrasti ideju avoti jaunām gleznām. Tā, piemēram, par iedvesmu gleznai «Skūpstis» kļuvusi kādā Lielbritānijas ballītē tapusi skūpstu bilde, kas atrodama Google attēlu meklētājā. «Man patīk spēlēties ar Google, tas mēdz būt interesanti un

«Valdnieks». Foto no Jura Utāna privātā arhīva

iedvesmojoši. Tā arī toreiz – ierakstīju atslēgas vārdu *kiss**, tad sašaurināju meklēto līdz *deep kiss***. Starp visiem piedāvātajiem variantiem atradu vienu diezgan pretīgu bildi, kurā nosvīdis vīrietis uzmācas savai nogurušajai sievietei ar skūpstu. Padarīju šo aktu vēl neciešamāku – norāvu vīrietim ādu, atstāju tikai muskuļus. Tas reizē padara viņu pretīgu un parāda sapsprindzinājumu. Manuprāt, sanāca ļoti labi, un es pamanīju, ka cilvēkus šis darbs uzrunā, lai gan ir vecāka gadagājuma cilvēki, kas no tādiem skatiem nobīstas un šausmās skrien prom – viņiem tas šķiet pārāk pretīgi,» stāsta gleznes autors.

Arī no politiskiem komentāriem Juris Utāns nekad nav atteicies – jau padomju laikos viņš nebaidījās gleznot pludmalē masturbējošu meiteni ar vadoņu galvām visapkārt. Tieši šīs drosmes dēļ savulaik gleznotājam ir izveidojusies veiksmīga sadarbība ar dāņu mākslas zinātniekiem un kuratoriem.

Arī pavisam nesen, 2009. gadā, J. Utāns radīja ciklu «Zelta laikmets, zelta cilvēki», kur uzgleznoja Latvijas politiskās elites plejādi. Jau toreiz viņu interesēja galvu gleznošana, kas vēlāk tika attīstīta un izauga par izstādi «Galvas». Par saviem politiskajiem uzskatiem Juris Utāns stāsta: «Gleznošana ir mans veids, kā es varu būt politiski aktīvs. Es neeju uz vēlēšanām, jo nedomāju, ka tādā veidā varu kaut ko mainīt. Tani pašā laikā es ticu, ka ar gleznām es to varu – uzrunāt, šokēt, komentēt un galu galā varbūt arī kaut ko mainīt.»

* Skūpstis. ** Dziļš skūpstis.

Juris Utāns. Story of Heads

Juris Utāns – an artist, painter, lecturer at the University of Latvia, who from July 23 to August 13 created his solo show «Heads» in the gallery of the Latvian Artists' Union. Heads as the main characters of the exhibition symbolize the primary communication level of living beings. Juris Utāns provokes and, somewhat, shocks his audience with his works.

Nakts pie Universitātes durvīm, lai studētu filozofiju

Kitija BALCARE

12. jūlija rītā Latvijas Universitāte vērā durvis tiem, kas vēlas pieteikties studijām. Pirmais šogad studijām klātienē pierēģistrējās Valmieras Pārgaujas ģimnāzijas absolvents ANDREJS ZAPOROŽECS (20), kas kopā ar jau studējošo ciņu biedru Kristapu un viņa pusbrāli Kārli negaisa nakti pavadija pie Latvijas Universitātes durvīm. Andrejs šoruden uzsāk bakalaura studijas budžeta grupā Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātes Filozofijas studiju programmā.

– Kāpēc par savu augstākās izglītības iestādi esi izvēlējies tieši Latvijas Universitāti?

– Latvijas Universitāte man asociējas ar tā saucamo galveno augstskolu, jo tā ar savu ilgo vēsturi ir kļuvusi par zināmu uzticības simbolu. Tā kā man interesē humanitārās zinātnes, arī tas lika izvēlēties Latvijas Universitāti, jo te ir visplašākā humanitāro programmu izvēle.

– Vai interese par vēsturi un filozofiju radās jau skolas laikā?

– Būtībā par studiju izvēli sāku domāt tikai pēdējā vidusskolas gadā. Piedalījies pasākumā «Studenta korpēs», apmeklēju Vēstures un filozofijas fakultāti, paklausījos lekcijas, un man tur iepatīkās.

– Kāpēc šogad izvēlējies studēt filozofiju?

– Lai arī sāku ar vēstures studijām, tomēr pēc pirmā mācību gada sapratu, ka vēsture akadēmiskā līmenī mani tik ļoti neaizrauj. Tāpēc ar šo mācību gadu nolēmu pievērsties filozofijas studijām. Interese par vēsturi man paliek joprojām, bet drīzāk vaļasprieka līmenī.

– Fakultāte tomēr palikusi tā pati?

– Jā, fakultāte man patīk, un pasniedzēji arī. Jau aplūkoju jauno lekciju sarakstu, ieraudzīju pāris pazīstamus pasniedzējus, tā ka viss ir ļoti labi. Šogad esmu daudz motivētāks un domāju būt daudz aktīvāks studiju laikā. Zinu, ka arī pāris paziņas studēs kopā ar mani. Būs ar ko dalīties studiju procesā pārdomās un viedokļos.

– Kādas ir tavas pētnieciskās intereses – tēmas, laika posmi, personības?

– Visvairāk mani interesē, kā cilvēks tiek galā ar visu sadzīvisko, ko cilvēks gadu un gadsimtu gaitā ir domājis, kāds ir viņa dzīves mērķis. To sākotnēji vēlējos uzzināt vēsturē, bet jutu, ka līdz galam man tas skaidrs netapa, problemātika netika skarta tik dziļi, kā vēlējos. Mani interesē tas, kā cilvēks dažādos laikmetos ir sadzīvojis ar dažādiem domāšanas veidiem. Domāju, ka filozofijas studijas palīdz katram pašam atrast savu vietu un ceļu dzīvē.

Pieteikumu iesniegšana pamatstudijām Latvijas Universitātē. Andrejs Zaporozecs. Foto: Toms Grīnbergs

– Kā tu raksturotu sevi un studentu dzīvi?

– Iepriekš dzīvoju Rēznas ielas kopmītnēs. Tur bija arī ārvalstu studenti, ar kuriem man patika diskutēt un uzzināt, kādu iemeslu dēļ viņi ir Latvijā, lai studētu.

Taču tagad ar domubiedriem dzīvosim kopīgā dzīvoklī Rīgas centrā. Esam gan draugi, gan arī visi studēsim filozofiju. Būs interesants mācību process, jo ir daudz vieglāk saprast idejas un vielu, ja var savā starpā veidot diskusiju. Diskusija ļauj uzvedināt uz citiem domu pavedieniem, kas ir vērtīgi.

Sevi varu raksturot kā diezgan noslēgtu garastāvokļa cilvēku, kas priekšroku dod mierīgām aktivitātēm labi pazīstamu cilvēku lokā. Brīvajā laikā izvēlos galda stratēģiskās un lomu spēles, kā arī nodarbojos ar modelēšanu un modeļu krāsošanu.

Tas ir diezgan laiktietilpīgs, bet relaksējošs process, kas attīsta precizitāti un pacietību, kā arī roku veiklību.

– Kādi ir tavi nākotnes nodomi kā topošajam filozofam?

– Filozofijas studijas galvenokārt esmu izvēlējies sevis dēļ. Vēlos labāk saprast gan sevi, gan pasauli. Tāpēc arī dodos uz augstskolu iegūt augstāko izglītību, nevis tikai grādu labi atalgotas profesijas nodrošināšanai. Tad mana studiju izvēle būtu pilnīgi citāda.

Visvairāk mani interesē, kā cilvēks tiek galā ar visu sadzīvisko, ko cilvēks gadu un gadsimtu gaitā ir domājis, kāds ir viņa dzīves mērķis

Night at the doors of the University to study philosophy

In the morning of 12th July, the University of Latvia opened its doors for everyone who would like to apply for studies. The first one to apply this year for full-time studies was Andrejs Zaporozecs (20) from Valmieras Pargauja Gymnasium, who together with a UL student and his friend Kristaps and his stepbrother Karlis spent a thunderous night at the doors of the University of Latvia. This year Andrejs enrolls a state-financed Bachelor programme in Philosophy Studies at the Faculty of History and Philosophy of the University of Latvia.

Starmešu gaismā:

Foto: Gatis Graudiņš

jaunā grupa «Starmetis»

Anna PLATPĪRE

Pirmo reizi ar mūzikas grupu «Starmetis» iepazīnos Latvijas Universitātes jauno grupu konkursā. Toreiz brīdī, kad «Starmetim» bija jākāpj uz mūzikas kluba NABAKLAB skatuves, neviens neparādījās nedz pēc vienas, nedz piecām minūtēm. Arī pēc desmit minūtēm nebija saprotams, kur palikusi grupa, kurai jāspēlē pēdējai pēc tam, kad visi pārējie konkursa dalībnieki jau ir nospēlējuši. Tā bija pēdējā kārtā, taču grupa, kura pieteikusi sevi konkursam kā jaunu un daudzsološu un ne brīdī nav teikusi, ka nespēlēs ar pārējām jaunajām grupām, bija pazudusi.

Kāds viņu paziņa satraukti zvanīja grupas biedriem, un tie tika atrasti laukā, uz ielas. Vietā, kur nedrīkst atstāt automašīnu, pie NABAKLAB ieejas, četri jaunieši bija satraukti apsēduši autobusiņu, kurā palikusi visa tehnika, kā arī busiņa atslēgas. Skanēja neskaitāmi padomi, kā un kas jāplēš vaļā, kam jāzvana un kas jāsauc, tika meklēta drāts, lai atslēgas izceltu laukā. Tomēr neveiksmīgi. Grupa bija ieradusies no Cēsīm, un rezerves atslēgu līdzī ne bija. Par laimi, trešā apstādinātā «Volkswagen» atslēgas autobusiņam derēja, un grupa «Starmetis» drīz vien varēja kāpt uz skatuves. Ārā jau krēsloja, un vakars bija ienācis arī NABAKLAB pagrabā, kur publika ar ovācijām sagaidīja jauno grupu, kas arī ieguva galveno balvu. Žūrija vienbalsīgi to piešķīra grupai «Starmetis». Neviens nešaubījās, ka pirmo vietu ir pelnījuši tieši viņi, kas uz skatuves kāpa manāmi satraukti, bet tomēr no uzstāšanās guva patiesu prieku.

Ar grupu «Starmetis» tiekots Spīķeru kvartālā, kur viņus satieku tieši pirms koncerta. Grupas dalībnieki atbraukuši no Cēsīm un stāsta, ka joprojām izjūt zināmu lampu drudzi pirms koncertiem, jo nekad nevar zināt, ko sagaidīt no publikas un kā tā viņus pieņems.

Andris Tereško, Līga Krieviņa un Maksimilians Biežais arī ikdienā dzīvo Cēsīs, Ilze Nīmane – vairāk pa Rīgu, viņa ir pilna laika studente Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātē. Andrim (ģitāra, vokāls) ir metāla dizaina darbnīca, Maksimilians (bungas) mācās vidusskolas pēdējā klasē, Ilze (bass) studē, un Līga (taustiņi) strādā Cēsīs tūrisma sfērā.

Andris, Ilze, Maksis un Līga spēlē mūziku, kurai paši vēl nevēlas noteikt robežas, sakot, ka tas ir tas, kas patīk, un tas, kā sanāk, tomēr nosaukt konkrētus žanrus, pēc kuriem varētu spriest par grupas «Starmetis» spēli, viņi nevēlas. Viņu sociālā portāla mājaslapā gan stils nosaukts par *electro* un *indie*, tātad grupa izmanto gan elektronisko instrumentus, gan spēlē neatkarīgu mūziku.

Arī par to, kas ir starmetis, ārpus vārda ierastā lietojuma, kur tas apzīmē avotu, kas raida gaismas staru, prožektoru vai ko līdzīgu, neviens negrib izplūst plašā skaidrojumā. Bet projekta autors Andris atzīst, ka arī saule ir starmetis un ka tā ir viena no būtiskākajām nozīmēm.

Andris sākotnēji pats grupu radījis 2009. gadā, licis kopā skaņas, meklējot to vienotu skanējumu, spēlējies ar trokšņiem un ritmiem. Tomēr secinājis, ka nav iespējams ar datoru salikt visu tā, kā plānots, tam nepieciešami lielāki resursi, kas ļauj operēt ar skaņas programmām, tāpēc vieglāks ceļš bijis piesaistīt citus cilvēkus. Rezultātā grupā «Starmetis» Andris iesaistījis trīs savus draugus. Tagad visi spēlē kopā. Pavisam četri

instrumenti – basģitāra, elektriskās bungas, ģitāra un taustiņi – savienojas kopējā plūdumā. Lai gan katram ir savs mūzikas instruments, dalībnieki ar tiem mainās, tā atklājot jaunas skaņu kombinācijas un muzikālas gleznas. Pie instrumentiem nevar paspēt pierast, un katra rokās atklājas cita skaņu pasaule. Arī muzikālā izglītība ir tikai vienam no grupas biedriem – Līgai. Par spīti tam, «Starmetis», lai gan nepretendē uz virtuozu profesionālu sniegumu, klausītājus saista ar Latvijas grupām netipiskāku un brīvu skanējumu, kas pat spēj pārkāpt profesionālās mūzikas robežas tieši savā rotālīgumā, brīžam arī kļūdās un nejaušībās.

Jautāti, ar ko pašiem asociējas viņu spēlētā mūzika, grupas dalībnieki stāsta, ka tas ir kā laisks pārbrauciens pa Cēsīm ar divriteni, kad spīd saule, garām slīd koki un mājas: «Mēģinājumi notiek Cēsīs, vasarā cenšamies savākties vismaz pāris reizes nedēļā, bet rudenī sākas skolas, intensīvāki darbi, un tad izdodas tikai vienreiz nedēļā. Tā kā dažiem no mums šī ir pirmā saskare ar spēlēšanu grupā, katrs apgūstam savu instrumentu. Ar jauna mūzikas materiāla radīšanu visintensīvāk darbojas Andris, pārējie pieslēdzamies ar savām idejām, mēģinājuma laikā piemeklējot labāko skaņu... Savā starpā mūzikas gaumes gan sakrīt, gan krasi atšķiras. Tomēr grupas skaņās jūtama visu ietekme.»

Mūzika, ko spēlē grupa «Starmetis», ir elektroniska, tajā ir daudz ritma, kas brīžiem izlec gluži kā no stūra noslēpies, tajā ir arī siltums, par spīti elektroniskajiem instrumentiem. Skaņas vijas siltas un ritmiskas, līdz sasniedz maigu kulmināciju piedziedājumā. Vārdu nav daudz, tie paši Andra izpildījumā iegūst zināmu rūpniecisku, pat tehnisku skanējumu.

Lielākā vērtība, ko var piedāvāt projekta «Starmetis» autori, ir viņu pašu aizraušanās ar radīto mūziku. Meitenes stāsta, ka

Grupa «Starmetis» Jaunā studenta svētkos (Aristoteļa svētkos) 2011 LU galvenajā ēkā. Foto: Toms Grīnbergs

grupas mēģinājumos, kas notiek vismaz reizi nedēļā, var justies brīvāk un iegūt atslodzi, kas tik ļoti nepieciešama pēc medicīnas studijām vai ikdienas darbiem.

Visi četri atzīst, ka nav mērķa sasniegt nezināmas mūzikas un atzinības virsotnes, pagaidām ir svarīgi, ka visi var atpūsties kopā un radīt mūziku, kas pašiem patīk.

Tomēr Latvijas Universitātes jauno grupu konkurss bijis viens no pagrieziena punktiem, kas ļāvis iegūt vairāk atpazītāmības un līdz ar to arī koncertu šajā vasarā. Līdz tam grupu, kas līdz šim nav bijusi zināma un nav spēlējusi daudz populāros koncertos un kas nevar piedāvāt savu mūzikas celiņu vai ierakstus, uz festivālu «The Schilling» uzaicināja tikai Lietuvā, bet pēc tam arī festivāls «Positivus» grupai atvēlēja «I love You» skatuvi. Spēlējot, kā paši saka, uz «kartona skatuves», bijis liels

LU Jauno mūzikas grupu konkurss. Konkursa uzvarētāji – grupa «Starmetis». Foto: Toms Grīnbergs

publikas atbalsts, un daudz cilvēku klausījušies, kā arī acīmredzami izbaudījuši grupas «Starmetis» uzstāšanos. Tas patīkami pārsteidzis jauno grupu, kas atzīst – lai uzstāšanās būtu veiksmīga, viens no svarīgākajiem faktoriem ir tas, kā publika uzņem viņu spēlēto mūziku. Svarīgi, lai publikā būtu «siltas acis», kurās skaidri lasāms, ka mūzika sagādā prieku un patīk.

«Grūti spriest, kādi ir tie cilvēki, kam mūsu mūzika patīk. Viņi ir ļoti dažādi. Laikam jau vairāk patīk tiem, kam ir īpatnējāka mūzikas uztvere, bet bieži koncertos klausītāju atdeve ir laba – tad ir viegli spēlēt, ja jūt, ka tiešām, tiešām patīk!»

Neparastas uzstāšanās sanākušas bieži, jo projekta nosaukuma dēļ grupa iejaukta arī festivālos, kas pulcē atšķirīgu publiku. Mūzikas stils iejucis, piemēram, starp metālistiem. Tas noticis Liepājā, mūzikas klubā «Fontaine». Tur «Starmetis» spēlēja pēc metālistiem, un klausītāji acīmredzami bijuši sākotnēji pārsteigti par viņu mierīgo spēles manieri un plūstošo mūziku. Tomēr arī šī publika atradusi iespēju ieklausīties jaunajos mūziķos un pat pieķērusies viņu mierīgajam skanējumam pēc metāla skarbuma.

Mūziķis un mūzikas kritiķis Jānis Žilde uzsver, ka svarīgāka māksliniekiem ir būt interesantiem, un viens no šīs vasaras pārsteigumiem ir grupa «Starmetis». Pašmāju jaunā grupa ir tieši tas projekts, kas viņu varētu pārsteigt, intervijā atzīst kritiķis.

Grupa «Starmetis» plāno ierakstīt vairākas dziesmas un turpināt radīt mūziku. Bez tam jaunieši vēlas arī spēlēt un uzstāties un cer, ka vasaras labā pieredze ar koncertiem un festivāliem turpināsies.

Foto: Gatis Graudiņš

Līdz šim grupas uzstāšanās nesuās tikai veiksmi, publika mūziķus uzņēmusi silti un gaidījusi nākamos koncertus, cilvēki pulcējušies un ļāvusies mūzikas pulsējumam, bet kritiķi snieguši labas atsauksmes.

Jācer, ka jaunā grupa spēs turpināt priecāties par to, ko dara, un izklaidēt arī citus, nenozūdot no skatuves, kā Latvijas grupām tas mēdz gadīties starp darbu, izklaidēm, attiecībām un ikdienu. Tomēr, sarunājoties ar grupu, nepamet sajūta, ka «Starmetis» ir radies un ka jaunieši ir gatavi turpināt tā attīstību gan sevis un publikas, gan arī mūzikas dēļ. To pašu skaidri parāda arī viņu uzstāšanās, kuras laikā grupas biedri cits citu uzmundrina ar skatieniem, un ir skaidri manāms, ka līdz ar spēlēšanu nāk arī prieks par padarīto darbu un publikas atzinību.

In spotlights: a new band «Starmetis»

«Starmetis» is a recently created musical band that plays electronic music, which does not claim for commercial success. Nevertheless, the band already with its first concerts was able to captivate the audience and also received the first place in the competition for new bands of the University of Latvia, where the critics unanimously acknowledged them as the best ones. Four members of the band: Andris, Maksis, Liga and Ilze admit that the most important in their concerts is how the audience receives them, and during practices they just forget about daily routine and feel relaxed through the music. This year the musical project performed both in the festival «Positivus» and featured with the concerts in the clubs together with other bands, but in the near future the young people plan to write new songs.

Prasīgs doktorants un kaislīgs sportists — Didzis Bērziņš

Kitija BALSARE

Ja kāds veiktu pētījumu par studentu personībām, tad atklātu, ka ir iespējams students izcilnieks, kas akadēmiskos sasniegumus skaidro ar metodēm, kuras mērķu sasniegšanai izmanto sportisti. DIDZIS BĒRZIŅŠ ir viens no Latvijas Universitātes spožiem piemēriem, kam aktīvu un rezultatīvu studiju un pētniecības procesu ir izdevies veiksmīgi savienot ar sporta pasauli. Didža vārdiem sakot, galvenais ir motivācija.

– Daudzi jau kopš skolas sola uzskata, ka būt panākumiem bagātam sportistam un izcilniekam nav iespējams. Tavuprāt, tā arī ir, vai tas ir maldīgs priekšstats?

– Visaugstākajā līmenī savienot mācības un sportu ir grūti. Tomēr tas ir iespējams. Piemēram, šķēpmetēja Inese Jaunzeme vienā gadā uzstādīja gan savu personisko rekordu šķēpa mešanā, gan arī aizstāvēja doktora disertāciju medicīnā. Tobrīd viņa jau bija olimpiskā čempione. Es, protams, sportoju citā, daudz zemākā līmenī, tomēr šis piemērs apliecina, ka sports un izglītība ir savienojami arī visaugstākajā līmenī.

– Uztraukums rezultējas spēku sakopojumā un mērķtiecībā?

– Zinu, arī šobrīd ir cilvēki, kas gan augstā līmenī nodarbojas ar sportu, gan arī labi mācās.

– Jau skolas laikā bijī centīgs skolnieks?

– Viļņveidīgi. Līdz 6. klasei mācījos Preiļos, manuprāt, ļoti labā skolā. Tad līdz ar pārvākšanos pārnācu uz Rīgas mikrorajona skolu, kur ar savu Preiļu skolas devumu uz citu fona mācījos izcili. Drīz vien to skolu nomainīju pret prestižāku centra skolu – Rīgas 2. vidusskolu, kur bija augstas prasības, bet bez piepūles sasniegtie labie rezultāti iepriekšējā gadā dažbrīd kļuva par iemeslu nevērīgākai attieksmei.

– Tas pierāda, ka lauku skolas ir konkurētspējīgas ar Rīgas skolām.

– To bieži nenovērtē. Rīgai ir tendence skatīties no augšas. Tolaik Rīgas skolā man bija jānācās lietās, ko biju apguvis jau Preiļu skolā, tāpēc kādā brīdī zuda arī motivācija. Atceros, tolaik skolotāji nemitīgi atgādināja, ka man esot laba galva, bet esmu ļoti slinks. Slinkums bija pirmā problēma, bet otrā un nozīmīgākā, ka iekšēji pats ilgu laiku aplami ticēju tam, ka būšu profesionāls sportists un ka mācīšanās vismaz dzīves pirmajā posmā man nebūs tik ļoti nepieciešama. Šī apziņa bija maldīga un traucējoša.

– Kurā brīdī un kā tavā dzīvē ienāca sports?

– Sāku sportot jau agrā bērnībā. Tēvs Preiļos gatavoja maratoniem, spēlēja basketbolu, pats izveidoja komandu un trenēja bērnu grupu, kas bija gadu vecāka par mani, ar ko kopā trenējos arī es. Mamma spēlēja volejbolu. Pagalmā sports bija galvenā nodarbe. Daudz spēlējām futbolu, ko tēvs īsti neatbalstīja, sakot, ka tur sit pa kājām un rupji lamājas, lai arī vietējās sporta skolas treneris vēlējas, lai pievienojos viņa treniņu grupai.

VIZĪTKARTE

Vārds, uzvārds: Didzis Bērziņš

Vecums: 28 gadi

Augums: 183 cm

Izglītība:

– bakalaura grāds komunikācijas zinātnē (vidējā atzīme virs 9,1)

– maģistra grāds ar izcilību komunikācijas zinātnē (vidējā atzīme virs 9,8)

– doktorantūras studijas programmā «Komunikācijas zinātnē»

Nodarbošanās:

– LU SZF Komunikācijas studiju nodaļas pasniedzējs

– LU Sociālo un politisko pētījumu institūta zinātniskais asistents projektā «Latvijas sociālā atmiņa un identitāte»

Pētnieciskās intereses:

– sociālā atmiņa, identitāte, holokausts un nacistiskā antisemitisma propaganda

Sporta komanda:

– LU basketbola komandas spēles vadītājs

– RNS-D/Līvāni basketbola komandas kapteinis un spēles vadītājs

– futbola komandas «Aizkraukle» uzbrucējs

– Kokneses/Aizkraukles jauniešu futbola komandas treneris

Atceros, dejuju arī tautas dejas, mācījos mūzikas skolā. Lai gan manas spējas dzina izmisumā daudzus skolotājus, četrus gadus viņi izturēja, un, pateicoties tam, vēl tagad varu kādus trīs četrus klavieru skaņdarbus nospēlēt. Taču sports jau no bērnības bija neatņemama manas dzīves sastāvdaļa, un tas nav mainījies arī šobrīd. Tai pašā laikā vecāki jau no bērnības strikti uzstāja, ka mācībām jābūt prioritātei.

Atceros, man neļāva apmeklēt treniņus, kamēr nebūšu uzlabojis atzīmes un nokārtojis parādus, kad tādi radās. Tāpat bieži, lai tiktu ar draugiem ārā paskriet, bija jāizlasa kāda grāmata. Tobrīd par to, protams, sajūsmā nebiju, bet tagad novērtēju.

– Un Rīgā?

– Rīgā tas nāca ar ilgākiem pārtraukumiem, bet sportoju esmu visu laiku. Sākumā bieži pārvācāties, līdz ar to nācās

Atceros, tolaik skolotāji nemitīgi atgādināja, ka man esot laba galva, bet esmu ļoti slinks

mainīt komandas. Individuāli intensīvi trenēties sāku vasarās, Preiļos. Nomainot jau trešo sporta skolu, izvēlējos Valtera Basketbola skolu, kur bija dzīvesgudrs treneris Imants Pļaviņš, kas man uzticējās. Tagad jo īpaši saprotu un novērtēju, ka viņš ne tikai mācīja spēlēt basketbolu, bet mērķtiecīgi centās audzināt mūs kā personības, kas atradīs savu vietu dzīvē arī tad, ja basketbols nebūs mūsu pamatdarbs. Iekļuvu viņa trenētajā komandā, kur spēlēju kopā ar pašreizējiem Latvijas izlases līderiem Armandu Šķēli un Kristapu Janičenoku. Spēlēju komandas pamatpieciniekā, kļuvām par vairākkārtējiem Jaunatnes līgas čempioniem.

Tajā laikā mani uzaicināja uz Latvijas kadetu izlasi kā vienu no 16 kandidātiem, bet divpadsmitniekā, kas aizbrauca uz finālturnīru, neiekļuvu. Tāpat arī junioru izlasē, kandidātu sarakstā iekļuvu, bet tālāk gan ne. Biju atbrīvots no eksāmeniem, kas tobrīd šķita privilēģija. Par laimi, neizskaidrojamu iemeslu vadīts, vismaz saņēmos un nokārtoju angļu valodas eksāmenu. Tagad patiesībā brīnos, kā mamma, kas vienmēr aizstāvēja nepieciešamību iegūt labu izglītību un izglītoties pašam, tik mierīgi noraudzījās uz manām tā laika izvēlēm.

– Tava izvēle bija ekonomikas studijas?

– Iestājos Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātē, bet tur man negāja spoži. Principā lekcijas apmeklāju reti un ar centību neizcēlos.

Protams, nevarēju iedomāties, ka nekur nestudēšu. Tik stipri sāpināt vecākus, kas vienmēr bija uzsvēruši izglītības nozīmi, nebiju gatavs. Lai arī bez motivācijas, tomēr iestājos. Divus gadus novilku, paralēli sportojot. Tad atteicos no studijām pavisam, aizbraucu dzīvot uz Koknesi pie tēva. Atsāku nopietnus treniņus, devos spēlēt uz Gulbenes basketbola klubu «Buki». Tolaik tā bija Latvijas augstākās līgas komanda ar labām cerībām uz medaļām, spēcīgu sastāvu, bet beigās LBL ieguvām sesto vietu, kas bija vilšanās gan treneriem un spēlētājiem, gan komandas vadībai. Tad arī sapratu, ka laikam nekad nebūšu tāds basketbolists, kas varēs ar sportošanu vien pelnīt tā, lai labi dzīvotu un lai pēc sportista karjeras beigām varētu pāris gadus mierīgi dzīvot un sagatavoties nākamajam cēlienam

Tajā mirklī sāku nopietni apsvērt, ko darīt tālāk.

Kādu laiku strādāju tēva bruģēšanas uzņēmumā un sapratu, ka ar sapelnīto naudu labākais iespējamais bizness būtu ieguldījums izglītībā un studijās. Bija palicis atmiņā teiktais, ka man ir laba galva, bet esmu slinks.

– Sekoja nākamā studiju izvēle?

– Tas bija vienkārši. Papildus angļu valodai nokārtoju latviešu valodas eksāmenu. Tas ļāva izvēlēties starp sociālajām un humanitārajām zinātnēm. Tā kā, spēlējot Gulbenes basketbola komandā, vienlaikus biju dienējis armijas sporta rotā, tas nozīmēja labvēlīgākus nosacījumus uzņemšanā, un man izdevās iestāties budžeta grupā.

Skaidri zināju, ka tieši Komunikācijas studiju programma ir mana prioritāte no tām izvēlēm, kas man bija pieejamas.

Zinātnieku nakts (2009) Latvijas Universitātē.

Laika mašīna – mistēriskā performance. LU pētnieciskā projekta «Latvijas Universitāte 90 gados: cilvēki, izglītība, zinātne un ikdiena» (ZP-143) prezentācija. Latvijas Augstskolas vārdā runā pagaidu prorektors profesors Eižens Laube, kura lomā iejuties maģistrants Didzis Bērziņš

Centos mērķtiecīgi mācīties. Izrēķināju, ka būtu izdevīgi studiju laikā nestrādāt, bet mācīties, tā lai par studijām nav jāmaksā un lai varētu censties pretendēt uz stipendijām. Apzinājos, ja labi mācīšos, būšu budžetā, iespējams, iegūšu stipendiju, kas arī izdevās, pa vasaru pastrādāšu tēva bruģēšanas firmā, pa ziemu uzspēlēšu basketbolu, tādējādi visu iespējami efektīvi apvienojot.

Jau studējot pirmajā kursā, man piedāvāja spēlēt Līvānu basketbola komandā, kas tolaik spēlēja pēc spēka ceturtajā (zemākajā) Latvijas basketbola līgā, bet kluba vadībai bija ambīcijas sasniegt augstus mērķus. Piecu gadu laikā pamazām kāpām uz augšu, bet 2009. gadā uzvarējām LBL 2. divīzijā un izcīnījām tiesības spēlēt Latvijas basketbola līgas 1. divīzijā. Taču visu šo laiku pats biju sev noteicis, ka studijas būs primārais. Savienot studijas un sportu kļuva aizvien grūtāk, jo gan mācībās, gan basketbolā viss kļuva aizvien nopietnāk. Jāatzīst, ka vēl maģistrantūras pirmajā kursā cieta gan viens, gan otrs.

– Prātā ir kāds kritisks izvēles brīdis, kad bija jāpieņem mirkļa lēmums?

– Tās izvēles brīžiem bija smagas. Biju nolēmis, ka sports ir otrajā plānā. Spēlēšu tik daudz, cik varu atļauties, nekaitējot mācībām. Tai pašā laikā jāatzīst, ka mācību dēļ spēles gan laikam neesmu kavējis.

Bija situācijas, kad ir svarīga spēle un pirmsspēles treniņš. Neviens treneris neuzticēsies spēlētājam, kurš pēdējā treniņā nav bijis laukumā. Bet treniņa laikā bija, piemēram, profesores Skaidrītes Lasmanes lekcija, kur ir obligātais apmeklējums. Taču, ja ir vēlēšanās, šīs situācijas var atrisināt.

Interesanti, ka arī basketbolu, šķiet, visaugstākajā līmenī spēlēju maģistra studiju laikā. 2009. gadā ar Līvānu basketbola komandu izcīnījām uzvaru LBL 2. divīzijā, kļuva par sezonas rezultatīvāko piespēlētāju un tiku atzīts par marta vērtīgāko spēlētāju. Izdevās arī sasniegt ievērojamu

Neviens treneris neuzticēsies spēlētājam, kas pēdējā treniņā nav bijis laukumā. Bet treniņa laikā bija, piemēram, profesores Skaidrītes Lasmanes lekcija, kur ir obligātais apmeklējums

rādītāju, kas basketbolā neizdodas nemaz tik bieži, – *triple double* (divciparu rādītājs punktos, atlecošajās bumbās un piespēlēs). Diemžēl tobrīd krīze skāra arī komandas sponsorus un papildīt komandas izveidotāja un ilggadēja sponsora Andra Stikāna mērķi – uzspēlēt Līvānos pret Latvijas labākajām komandām – neizdevās.

Tomēr man pašam šāda iespēja radās. Pagājušās sezonas sākumā Latvijas Universitātes basketbola komandas treneris Mārtiņš Zīberts, kura vadībā iepriekšējā gadā bijām uzvarējuši Studentu basketbola līgas turnīrā, piedāvāja spēlēt LBL 1. divīzijā LU komandā. Tobrīd diemžēl šo piedāvājumu nevarēju pieņemt, jo bija jālasa pirmās lekcijas, jāstājas doktorantūrā. Norunājām, ja režīms būs brīvāks, tad pievienošos vēlāk. Tā arī notika, un pēc sešu gadu pārtraukuma man radās lieliska iespēja atgriezties LBL un ar Latvijas Universitātes komandu nospēlēt sezonas pēdējās astoņas spēles Latvijas stiprākajā basketbola līgā.

– Kur tam visam pa vidu bija futbols ar rupjo lamāšanos?

– Arī futbols man vienmēr ir patīcis, un esmu centies izmantot katru iespēju uzspēlēt. Ar draugiem Koknesē regulāri sanākam kopā un uzspēlējam, laiku pa laikam aizbraucam uz kādām sacensībām, bet pagājušogad mani pie sevis uzaicināja Aizkraukles futbola komandas treneris. Šķiet, ka debija izdevās, spēlējām Latvijas čempionāta 2. līgā, un man izdevās kļūt par savas komandas rezultatīvāko spēlētāju.

– Kā sports ietekmē raksturu un attieksmi, piemēram, pret studiju procesu?

– Esmu runājis ar citiem sportistiem par to, ka sports tomēr iemāca cīnīties, izvīrīt sev uzdevumus un sasniegt tos. Tas iemāca, ka ir jāiegulda darbs un jāspēj tiekties uz mērķi, lai kaut ko sasniegtu. Daudzos vadošos amatus varu minēt cilvēkus, kam dzīve ir cieši saistīta ar sportu.

Mācībās man arī sākotnēji bija tāds sportisks piegājiens. Centos orientēties uz mērķi un sasniegt iespējami labāko rezultātu. Ar pieeju kā sportā.

Latvijas Basketbola līgas 2. divīzijas 2009. gada čempionu kauss. Foto no privātā arhīva

Ģimene un draugi kopā ar Didzi viņa maģistrantūras izlaidumā 2010. gada vasarā. Foto no privātā arhīva

– Kā radās pētnieciskās intereses par holokaustu un antisemitismu?

– Skolā šīs tēmas īpaši neinteresēja. Interese radās otrajā studiju pusgadā, kad profesores Vitas Zelčes kursā «Komunikācijas vēsture» rakstīju darbu par antisemitisma reprezentāciju Ādolfa Hitlera grāmatā «Mana cīņa». Ar to grāmatu viss aizsākas un turpinās jau sešus gadus. Dažreiz jokojoši saku, ka pārāk agri izlasīju Hitlera grāmatu un ka netieku no tās vaļā.

Ja pirmajā kursā prasītu, ko vēlos, varbūt teiktu, ka vēlos pētīt ar sportu saistītu tematiku, bet tobrīd tas nešķita pietiekami nopietns temats akadēmiskai pētīšanai. Nu saprotu, ka šis mans aizspriedums bija muļķīgs un sports arī mediju un komunikācijas jomā ir pateicīgs pētījumu lauks.

Pašlaik mainīt pētniecības lauku ir grūti. Esmu diezgan daudz darba ieguldījis savā tagadējā tēmā. Ir pieturas punkti un iespējas pētīt padziļināti.

– Bakalurs, maģistrs, doktorants – vai kādā brīdī šaubījies, ka nākamais līmenis ir vajadzīgs?

– Kādā brīdī šaubas noteikti bija, tomēr visu laiku orientējos uz tuvāko mērķi – centos iespējami labi izpildīt tuvākos uzdevumus un pabeigt to studiju etapu, kurā atrados. Tomēr, kad stājos maģistrantūrā, iekšēji jau zināju, kāpēc to daru un ka tam sekos doktorantūra.

Mans piemērs ir interesants, jo iestājos pirmajā kursā tikai piektajā gadā pēc vidusskolas absolvēšanas. Vieni teiktu, ka slikti un daudz kas nokavēts, bet, no otras puses, man bija spēcīga motivācija, skaidri zināju, ko gribu. Tās ir nesalīdzināmas lietas, kā mācījos pirmo reizi iestājoties un kā pēc tam. Biju jau kaut ko izmēģinājis dzīvē un otrajā piegājienā pats apzinājos, ka izglītība dzīvē ir un būs vajadzīga.

Ir cilvēki, kam pirms studiju uzsākšanas ir vērts aiziet un pastrādāt, piemēram, divpadsmit stundas dienā. Lai arī bruģēšanas arods, ko tēvs man mācīja praksē jau no 14 gadu vecuma, ir interesants un joprojām vasarās ik pa

laikam kādu projektu īstenoju, tomēr, kad rudenī lietū jārāpo uz ceļiem un jārokas smiltīs, rodas iespēja novērtēt tās iespējas un priekšrocības, ko dod laba izglītība.

– Tu jau esi pasniedzējs. Ko redzi savādāk, stāvot auditorijas priekšā?

– Jāsaka paldies fakultātes un nodaļas izveidotājam Intai Brikšei, fakultātes izpilddirektorei Gitai Blauai un tagadējiem kolēģiem par uzticēšanos un doto iespēju. Lai gan šobrīd esam kolēģi, šo pieredzi joprojām izmantoju kā neatsveramu iespēju ikdienā mācīties no tām personībām, kas ir nodaļā.

Protams, daudz kas ir citādi. Tomēr cenšos neaizmirst savu studiju pieredzi, lai labāk izprastu tagadējo studentu vēlmes un domas. Tai pašā laikā arvien vairāk saprotu, ka nevar mērit visus pēc sevis. To dariju pirmajā gadā. Kad sāku pasniegt,

Sākumā domāju, būšu visu studentu draugs un atbalsts, bet, kad ieraudzīju, ka auditorijā no 220 oficiāli pieteiktajiem sēž tikai 100 studenti, sapratu, ka viņus sagaida strikts eksāmens, kas kalpos par stingru atlasu

domāju, kā bija man pašam, kā pietrūka, ko vajadzētu uzlabot savā kursā «levads studijās un pētniecībā», kuru centos padarīt studentiem draudzīgāku. Tāpat divos lekcijuursos asistēju profesorei Skaidrītei Lasmanei, tai pašā laikā izmantojot iespēju turpināt no viņas mācīties.

Noticis lūzums arī pašam. Sākumā domāju, būšu visu studentu draugs un atbalsts, bet, kad ieraudzīju, ka auditorijā no 220 oficiāli pieteiktajiem sēž tikai 100 studenti, sapratu, ka viņus sagaida strikts eksāmens, kas kalpos par stingru atlasu. Domāju, ka daudzosursos nepieciešams izvērtēt to sliekšni, pēc kura tiek piešķirts sekmīgs vērtējums. Vismaz savā kursā esmu centies to darīt. Ja students nespēj izpildīt elementāras pamatprasības, tad nevajadzētu viņam dot iespēju beigt kursu kopā ar tiem, kas ir ieguldījuši darbu un mērķtiecīgi studējuši. Dažbrīd pats šaubījos, vai kritēriji nav pārāk skarbi, jo atburums bija liels, pat lielāks par 50%, tomēr vairāku studentu iegūtie desmitnieki vērtējumu tabulā pierāda, ka, attiecīgi gatavojoties, prasības ir izpildāmas.

Lai gan daži studenti, kuriem bija problēmas ar kursa nokārtošanu, pārmeta, ka «levadam studijās un pētniecībā» vajadzētu būt vienkāršam kursam, tam nepiekrītu.

Domāju, ka tas ir pamats visam turpmākajam mācību ceļam un jau šajā brīdī ir jācenšas mainīt daudzas studēšanas tradīcijas, kas ir netieši pārņemtas no padomju pieredzes un kuras atstāj negatīvu iespaidu uz studiju kvalitāti.

– Ko redzi, skatoties nākotnē?

– Mans mērķis ir iegūt doktora grādu. Man ir liela motivācija. Saņemu Eiropas struktūrfondu stipendiju, kas ir lieliska iespēja veltīt laiku studijām, bet vienlaikus arī uzliek konkrētus

pienākumus. Bakalaura un maģistra studiju laikā bija bažas, ka vienā brīdī padošos, jo slodze bija pamatīga.

Bakalaura laikā daudz palīdzēja māsa Liene, ar ko studijām vienā programmā un kursā jau bakalaura programmā, bet vēlāk kopā pabeidzām arī maģistra programmu.

Nesen kopā ar profesori Vitu Zelči, kurai jāsaaka liels paldies par atbalstu un nenovērtējamu ieguldījumu manā akadēmiskajā izaugsme, braucām no konferencēs. Sacīju, ka vakarā jāpaspēj uz treniņu, bet profesore jautāja, vai pēc šādas slodzes varēšu paskriet. Esmu pārbaudījis vairākkārt, ka var mācīties un negulēt nakti, bet pēc tam vēl sportot bez problēmām. Taču otrādi – pēc fiziska noguruma mācīties – nav iespējams. Šai atziņai arī cenšos pielāgot savu dienas grafiku.

Šobrīd ir prieks, ka pirms sešiem gadiem izdarīju šādu izvēli par labu studijām Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē, kas ļāva iepazīt cilvēkus, pasniedzējus, studiju biedrus, kolēģus un iegūt, manuprāt, patiešām vērtīgas zināšanas un pieredzi no vadošajiem ekspertiem un zinātniekiem Latvijā. Kopš studiju uzsākšanas arī personiskajā dzīvē ir notikušas pozitīvas pārmaiņas, ko saistu ar iegūto izglītību.

– Kāpēc paliki Latvijas Universitātē, nevis devies uz ārvalstu augstskolām?

– Pirmkārt, man te patīk. Otrkārt, viss jau ir sakārtots un zināms. Treškārt, šeit noturēja arī stipendijas, ko biju nopelnījis. Turklāt bakalaura studiju beigās iepazinās ar savu pašreizējo sievu Agru. Vasarā pēc bakalaura grāda iegūšanas apprecējāmies, tādēļ pēc tam jautājumu par aizbraukšanu neesmu nopietni apsvēris. Man ir lieliska sieva un skaistas attiecības, tomēr jebkura aizbraukšana var atstāt iespaidu un, manuprāt, būtu bezatbildīga. Savā ģimenē un kopā ar saviem līdzcilvēkiem jūtos lieliski, tāpēc aizbraukšanu uz ilgāku laiku posmu pagaidām nemaz nepieļauju.

Esmu pārbaudījis vairākkārt, ka var mācīties un negulēt nakti, bet pēc tam vēl sportot bez problēmām. Taču otrādi – pēc fiziska noguruma mācīties – nav iespējams

un, manuprāt, būtu bezatbildīga. Savā ģimenē un kopā ar saviem līdzcilvēkiem jūtos lieliski, tāpēc aizbraukšanu uz ilgāku laiku posmu pagaidām nemaz nepieļauju.

Tai pašā laikā pēc katra studiju posma zināju, ka gribu palikt Sociālo zinātņu fakultātē, kur zinu, ko māca un kā māca. Zināju, ka pie šiem pasniedzējiem gribu turpināt mācīties. Nevienam brīdī to nenožēloju. Domāju, ka LU Sociālo zinātņu fakultāte un Komunikācijas nodaļa ir spilgts piemērs tam, ko var paveikt un sasniegt desmit gadu laikā ar zināšanām, skaidru motivāciju un gribasspēku.

Pārāk bieži nenovērtējam sevi, cilvēkus sev apkārt un iespējas šeit, Latvijā. Pārāk bieži ar nedalītu apbrīnu raugāmies uz katru iespēju kaut kur aizbraukt, arī pēc ārvalstu izglītības. Ne visas augstskolas, kas ir ārvalstīs, ir izcilas un labas. Tai pašā laikā var aizbraukt uz ļoti labu augstskolu un iegūt vidēja līmeņa izglītību. Viss ir atkarīgs no katra paša. Ja cilvēks ir ieinteresēts, tad arī Latvijā katrā fakultātē atradīsies lieliski pasniedzēji, kas palīdzēs studentam attīstīt viņa intereses, ja tādas patiešām ir. Galvenais ir vēlme un izvirzītie mērķi.

Demanding PhD student and passionate sportsman – Didzis Berzins

Didzis Berzins (28) is a PhD student and lecturer of the Department of Communication Studies at the UL Faculty of Social Sciences, as well as a scientific assistant of the UL Social and Political Research Institute. Research interests – social memory, holocaust and Nazi anti-Semitism propaganda. Apart from the studies, Didzis is also a valuable basketball and football player, as well as a coach for the prospective footballers. He explains his success in studies with a goal-oriented approach he developed in sports.

Foto no privātā arhīva

Sveicam Latvijas Universitāti 92. jubilejā!

Latvijas Universitāte šogad svin 92 gadu jubileju

Pirms 92 gadiem, 1919. gada 28. septembrī, notika svinīgais Latvijas Universitātes (tolaik Latvijas Augstskolas) atklāšanas akts. Šim notikumam par godu 1. oktobrī LU Lielajā aulā plkst. 12.00 notiks svinīgā Senāta sēde. Programmā paredzēta LU goda doktoru, LU emeritēto profesoru sveikšana un Doktoru promocijas ceremonija.

2009. gadā Latvijas Universitātes 90 gadu jubilejas noskaņās tika iedibināta jauna tradīcija – jauno zinātņu doktoru sumināšana Doktoru promocijas ceremonijā, līdz ar to Senāta sēdes svinīgajā daļā jaunajiem doktoriem tiks pasniegtas LU Goda zīmes: Apliecinājuma raksts, Doktora šalle un Doktora sudraba nozīme vai kulons.

Svarīgākie notikumi Latvijas Universitātē

31.05.

Sprīz par Eiropas kaimiņpolitiku un Austrumu partnerību

Foto: Anete Skrastiņa

Sociālo zinātņu fakultātē semināru cikla «Eiropa pasaulē» laikā notika otrais seminārs «Eiropas kaimiņpolitika un Austrumu partnerība». Tika secināts, ka pastāv milzīga atšķirības starp Dienvidu un Austrumu kaimiņiem – attīstības un migrācijas draudu līmeņa atšķirības, kā arī atšķirīga perspektīva kādreiz iestāties Eiropas Savienībā. Taču visiem Eiropas kaimiņiem ir vienlīdz svarīga piekļuve Eiropas tirgum, īpaši ar savām lauksaimniecības precēm, kā arī mobilitātes iespējas.

31.05.

Zinātnes kafejnīcā diskutē par cilmes šūnām

Norisinājies pasākums Zinātnes kafejnīcā, kas veltīts medicīnas jautājumiem par tēmu «Dzīvās šūnas – šūnas». Cilmes šūnas kā sava veida brīnumlīdzeklis ir guvušas samērā plašu atpazīstamību gan sabiedrībā, gan masu medijos. Latvijā pašlaik ir pieejami vairāki piedāvājumi, kā cilmes šūnas lietot gan medicīnā, gan kosmetoloģijā, tomēr par to efektivitāti un drošumu ticamu ziņu trūkst.

02.06.

Sacensībās «Rīgas kausi 2011» labo divus LU rekordus vieglatlētikā

Students Elvijs Misāns
Foto no privātā arhīva

Vieglatlētikas sacensībās «Rīgas kausi 2011» tika uzstādīti divi jauni LU rekordus. 100 m distancē Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes students Elvijs Misāns ar 10,37 sek. laboja Staņislava Olijara 2002. gadā sasniegto rezultātu 10,42 sek. Humanitāro zinātņu fakultātes students Pauls Pujāts uzvarēja kārtslēkšanas sacensībās ar jaunu LU rekordu 5,20 m. Iepriekšējais rekords bija 5,11 m.

03.06.

Iznākusi grāmata par latviešiem Harkovā

LU Akadēmiskajā bibliotēkā notika grāmatas «Латыши на Харьковщине. Сборник архивных документов и материалов» atvēršanas svētki. Arhīvu dokumentu krājums «Latvieši Harkovā» ir V. Karazina Harkovas Nacionālās universitātes, Harkovas apgabala Valsts arhīva un Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas sekmīgs kopdarbs, kas veltīts vienai no svarīgākajām Harkovas vēstures lappusēm – latviešu darbībai Ukrainā.

10.06.–02.07.

Universitātē izlaidumu laiks

No 10. jūnija līdz 2. jūlijam Latvijas Universitātē tika svinēti izlaidumi. Kopumā šajā akadēmiskajā mācību gadā Universitāti absolvēja ap 5250 jauno speciālistu. Šovasar izlaidumu 32 svinīgos aktos diplomu saņēma ap 4240 Latvijas Universitātes 13 fakultāšu studentu, no viņiem ap 3040 beidza pamatstudiju, bet 1200 – augstākā līmeņa studiju programmas. Pirmie izlaidumi šajā akadēmiskajā mācību gadā notika rudenī, kad Universitāti absolvēja 1024 jaunie speciālisti. Tradicionāli izlaidumi notiek *Alma Mater* sirdī – Lielajā aulā, un arī šogad lielākā daļa svinīgo sarīkojumu notika tur.

28.06.

Latvijas Universitāte un Rīgas Tehniskā universitāte noslēdz sadarbības līgumu

LU rektors Mārcis Auziņš un RTU rektors Leonīds Ribickis

Izglītības un zinātnes ministrijā Latvijas Universitātes rektors prof. Mārcis Auziņš un Rīgas Tehniskās universitātes rektors prof. Leonīds Ribickis parakstīja sadarbības līgumu par augstākās izglītības efektivitātes uzlabošanu un zinātnes un tehnoloģiju parka veidošanu Pārdaugavā. Šis ir trešais apakšlīgums 2005. gada 22. martā noslēgtajam jumta līgumam starp RTU un LU.

30.06.

Datorikas fakultātei šogad rekordliels diplomu skaits

LU Datorikas fakultātes izlaidums

Studijas LU Datorikas fakultātē šogad beidza un diplomus saņēma 287 studenti, kas ir līdz šim lielākais diplomu skaits LU datorzinātņu programmās. Diplomus saņēmuši 287 studenti, no tiem 8 saņēma doktora diplomu, 54 – datorzinātņu maģistra diplomu, 8 – otrā līmeņa profesionālās augstākās izglītības – vidusskolas informātikas skolotāja diplomu, 90 – datorzinātņu bakalaura diplomu un 127 – pirmā līmeņa profesionālās augstākās izglītības diplomu.

07.07.

Rīgas Ziedu balle svin 10 gadu jubileju

No 7. līdz 10. jūlijam puķu un dārzeņu mīļotāji bija aicināti uz gada lielākajiem dārzeņu svētkiem – Rīgas Ziedu balle LU Botāniskajā dārzā. Jau

desmito gadu svētku viesus priecēja vasaras puķu krāšņums, dažādi citi ziedoši un neziedoši augi. Izstādes laikā notika dārza dizaina konkurss par tēmu «Augi ienāk Rīgā», kas aizsāk Rīgas Ziedu balle četru gadu ciklu, kura kulminācija būs Rīgas kā Eiropas kultūras galvaspilsētas norišu laikā 2014. gadā. Rīgas Ziedu balle desmitās dzimšanas dienas pārsteigums bija orhideju un akvārija augu izstāde.

08.07.

Divi Universitātes pētnieki saņem Fulbraita stipendijas

Ekonomikas un vadības fakultātes docente Džineta Dimante

Šogad divas no četrām ASV vēstniecības piešķirtajām Fulbraita pētnieku stipendijām 2011./2012. akadēmiskajam gadam tika pasniegtas Latvijas Universitātes pētniekiem. LU Ekonomikas un vadības fakultātes docente Džineta Dimante veiks pētījumus Ham-linas Universitātē, savukārt LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta profesors Benedikts Kalnačs veiks pētījumus Vašingtonas Universitātē.

14.07.

Projekts darba tirgus mobilitātes stimulēšanai

Latvijas Universitātes (LU) Eiropas un sabiedrības attīstības studiju akadēmiskais centrs uzsācis projektu Centrālās Baltijas jūras reģiona programmas ietvaros – «Centrālā Baltijas darba prāmis», lai veicinātu pārrobežu sadarbību darba tirgus mobilitātes stimulēšanai. LU ir šī projekta galvenā līdere, un tās sadarbības partneri ir Ziemeļu telpiskās attīstības centrs «Nordregio» (Zviedrija), Stokholmas Universitāte (Zviedrija), Turku Tehniskā zinātņu universitāte (Somija) un Baltijas studiju institūts (Igaunija).

no 2011. gada jūnija līdz septembrim

18.07.

Notikusi trešā vasaras skola kognitīvajās zinātnēs

Foto: Ezra Kuks

No 18. līdz 28. jūlijam Latvijā, Pumpuros, norisinājās 3. starptautiskā vasaras skola kognitīvajās zinātnēs un semantikā. To organizēja Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes (LU SZF) Kognitīvo zinātņu un semantikas centrs sadarbībā ar Kanzasas Valsts universitāti (ASV) un Toronto Universitāti (Kanāda).

29.07.

Noslēgušies starptautiskā skaņas un attēla dokumentu saglabāšanas speciālistu vasaras skola

Foto: Kristīne Dalmatova

No 11. jūlija līdz 29. jūlijam Rīgā norisinājās Starptautiskā kultūras vērtību saglabāšanas un restaurācijas pētniecības centra un Baltijas audiovizuālo arhīvu padomes organizētā starptautiskā skaņas un attēla dokumentu saglabāšanas speciālistu vasaras skola SOI-MA 2011. Tajā piedalījās dokumentu saglabāšanā iesaistītie profesionāļi (mācībspēki) un nozarē strādājošie studenti no Baltijas reģiona, kā arī no ASV, Austrālijas, Beļģijas, Botsvānas, Francijas, Gvatemalas, Haiti, Itālijas, Kanādas, Kenijas, Ķīnas, Lielbritānijas, Nīderlandes, Polijas, Portugāles, Serbijas, Vācijas un Zimbabves. Organizēšanā piedalījās LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts un LU SZF Informācijas un bibliotēku studiju nodaļa.

05.08.

Pētnieki zinātniskā ekspedīcijā Kurzemē

Blīdenes brāļu kapu restaurācija
Foto: Klinta Ločmele

Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes Sociālo un politisko pētījumu institūta pētnieki devās vairāku dienu ilgā zinātniskā ekspedīcijā uz Kurzemi, lai vāktu materiālus par Otrā pasaules kara, holokausta, padomju represiju un nacionālās pretestības kustības piemiņas vietām, to nozīmi gan lokālās kopienās, gan visas Latvijas sociālajā atmiņā.

10.08.

Biologu semināra laikā Latvijā atklāj četras jaunas sūnu sugas

Foto: Aivars Slišāns

No 31. jūlija līdz 7. augustam Slīteres nacionālajā parkā pirmo reizi notika starptautisks brioloģijas seminārs, kas tika veltīts sūnu sistematikas un ekoloģijas jautājumiem. Semināru organizēja Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes Botānikas un ekoloģijas katedras pētnieki jaunās brioloģes Annas Mežakas vadībā sadarbībā ar Britu brioloģijas biedrību. Tā laikā atklātas četras Latvijā jaunas sūnu sugas: *Bryum tenuisetum*, *Bryum violaceum*, *Bryum klinggraeffii* un *Dicranella staphylinia*.

10.08.

Noslēgušās pirmās LU un LMT Datorzinātņu dienas

Foto: Dace Znotiņa

No 8. līdz 10. augustam Latvijas Universitātes sporta un atpūtas kompleksā «Ratnieki», Līgatnes novadā, norisinājās pirmās Latvijas Universitātes un «Latvijas Mobilā Telefona» Datorzinātņu dienas. Trīs dienu konferencē piedalījās 65 dalībnieki no astoņām Latvijas un divām ārvalstu augstskolām. Konferences mērķis bija veicināt Latvijas augstskolu datorzinātņu un informācijas tehnoloģiju studentu un pasniedzēju savstarpēju zināšanu, pieredzes un ideju apmaiņu.

12.08.

Mecenāts Žanis Lapuķis Universitātei novēl 500 000 Kanādas dolāru

Žanis Lapuķis 1934. gadā
Foto no LU Fonda arhīva

Latvijas Universitātes (LU) Fonds saņēmis mecenāta Žaņa Lapuķa (1913–2008) novēlējumu 500 000 Kanādas dolāru (Ls 250 000) apmērā, kas paredzēts LU Teoloģijas fakultātes studentu atbalstam, izmaksājot studentiem stipendijas. Žaņa Lapuķa novēlējums paredz atbalstīt bakalaura, maģistra un doktora līmeņa studentus, kuri pēc studiju beigšanas kalpotu par mācītājiem Latvijas evaņģēliski luteriskās draudzēs vai strādātu par reliģijas (ticības) mācītājiem skolās Latvijā.

24.08.

Rektors ievēlēts par Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas īsteno locekli

Latvijas Universitātes rektors profesors Mārcis Auziņš ievēlēts par Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas (*European Academy of Sciences and Arts*) īsteno locekli dabaszinātnēs. Svinīgā plenārsēdē, kuras laikā prof. M. Auziņam tiks pasniegts akadēmijas locekļa sertifikāts, notiks 2012. gada 3. martā Zalcburgā, Austrijā.

26.08.

Topošo valodnieku vasaras prakse noslēgusies

Ekspedīcijas dalībnieki pie Barkavas arodvidusskolas
Foto no ekspedīcijas arhīva

26. augustā beidzās Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un baltistikas nodaļas valodniecības specializācijas studentu mācību prakse latviešu dialektoloģijā. Pateicoties Baltu valodniecības katedras docenta Dr. hum. Edmunda Trumpsa līdzdalībai ESF projektā «Savs kaktiņš, savs stūrītis zemes – Latvijas lauku iedzīvotāju attīstības stratēģijas un kultūrvides pārmaiņas», topošajiem valodniekiem jau divas vasaras bijusi iespēja pašiem iepazīt noteikta areāla latviešu izloksnes, vērtēt novadu runai tipisku parādību saglabātības pakāpi, vingrināties teicēju intervēšanā, mācīties viņus atrast.

28.08.

Baltijas pazemes ūdeņu pētnieki piedalās izglītības izstādē

Baiba rāda un stāsta par pazemes ūdeņu pūsmāns
Foto: Andis Kalvāns

Sadarbojoties Latvijas, Lietuvas un Igaunijas ģeoloģijas, fizikas, vides zinātnes un ķīmijas zinātniekiem, kopš 2009. gada decembra tiek īstenots Eiropas Sociālā fonda finansēts projekts «Starptozaru zinātnieku grupas un modeļu sistēmas izveide pazemes ūdeņu pētījumiem». Daļa pētījumu rezultātu bija apskatāma izglītības izstādē «Daba un zinātne skolā! Aizrāvojoši!» 27. augustā. Projektā piedalās arī Latvijas Universitātes zinātnieki.

28.08.

Skolotāji dalās pieredzē

No šī gada 24. līdz 28. augustam Rīgā, Latvijas Universitātē (LU), norisinājās 36. Eiropas Skolotāju izglītotāju asociācijas konference «Skolotāja dzīves cikls: no sākotnējās skolotāja izglītības līdz pieredzējušam profesionālim», ko šogad organizēja LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte.

Lietussargs
Ls 9,50

T-krekls
Ls 7,00

Latvijas Universitātes suvenīri

www.lu.lv/par/suveniri

Suvenīrus var iegādāties Raiņa bulvārī 19, 127. telpā

Glāze
Ls 5,00

Krūze
Ls 5,50

Termokrūze
Ls 6,95

Konfekšu kārbā
Ls 2,50

Jubilejas 1 eura monēta (sudrabs)
Ls 23,18

Atstarotājs
Ls 1,50

Plānotājs
Ls 2,00

Lina auduma maisiņš
Ls 4,50

Nozīmīte
Ls 0,85

Pildspalvu komplekts
Ls 12,00

Pildspalva
Ls 1,40

Zīmulis
Ls 0,49

ISSN 1691-8185

9 771691 818502 >

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919